

NOVA & VETERA

ČÍSLO TŘINÁCTÉ

V BŘEZNU LÉTA PÁNĚ MCMXV

STARÁ ŘÍŠE / MORAVA

N O V A E T V E T E R A

pořádá a s pomocí Boží a přátel Studia v sedmi číslech do roka vydává ANTONÍN LUDVÍK STŘÍŽ v Staré Říši na Mor. Tiskem K. Kryla a F. Scottiho v Novém Jičíně na Moravě.

O B S A H

PIUS PP. IX.: DOGMATICKÁ KONSTITUCE OEKUMENICKÉHO SNĚ-
MU VATIKÁNSKÉHO, *Dei Filius*.

G. K. CHESTERTON: PŘEDMLUVA KE KNIZE JOHNA BUNYANA
„POUTNÍKOVA CESTA“.

ALICE KEMP-WELCH: SESTRA MECHTILDA MAGDEBURSKÁ.

J. M. CURICQUE: O VÁLEČNÝCH ZNAMENÍCH V POVĚTRÍ.

LOUIS TIERCELIN: HERSART DE LA VILLEMARQUÉ.

NOVALIS: HYMNY NOCI. Formou originálu přeložil Bohuslav
Reynek.

ANTONÍN LUDVÍK STŘÍŽ: PROROCTVÍMI NEPOHRDEJTE...

—: LIST JISTÉMU DOKTORU ŘÁDU DOMINIKÁNSKÉHO.

FRANZ BLEI: G. K. CHESTERTON.

ČTYŘI LISTY PRAMENŮ.

O B R Á Z K Y:

D. J. STELLECKÉHO KRESBA.

ALEKSANDER BENUA: „IGRUŠKY“ (Hračky). Dvě barevné re-
produkce.

SVATÁ ANNA z obrázků epinalských.

JOHN HÖXTER: NOVALIS. Reprodukce dřevořezby ze „Sechs Ro-
mantiker-Porträts“.

SVATOSVATÉHO OEKUMENE-
NICKÉHO SNĚMU VATIKÁN-
SKÉHO / SLAVENÉHO PAPE-
ŽEM SVAT. OTCEM PIEM IX /
DOGMATICKÁ KONSTITUCE
O KATOLICKÉ VÍŘE

PROHLÁŠENÁ VE TŘETÍM ZASEDÁNÍ,
DNE 24. DUBNA LÉTA PÁNĚ MDCCCLXX.

Z latiny přeložil Antonín Ludvík Stříž.

PIUS BISKUP

SLUHA SLUŽEBNÍKŮV BOŽÍCH

Za souhlasu posvátného Sněmu na ustavičnou pamět.

BOŽÍ SYN a pokolení lidského Vykupitel, Pán Náš Ježíš Kristus při návratu svém k Otci nebeskému slíbil, že s Církví svou na zemi bojující bude po všechny dni až do skonání světa. Proto v každé době bez ustání byl při své milované nevěstě, jí přispíval v učení, žehnal v konání, pomoc přinášel v nebezpečí. Tato spasitelná jeho Prozřetelnost nescíslnými dobrodiními vezdy se zajisté projevovala, ale nejpatrněji viděti ji bylo z ovoce, jež světu křestanskému v nejhojnější míře vydaly oekumenické Sněmy, a zejména Tridentský, třebaž v dobách nepřívznivých slavený. Tohoto Sněmu totiž zásluhou jest, že přesvatá dogmata náboženská přesněji byla vymezena a bohatěji vyložena, bludy zatraceny i potlačeny; že církevní kázeň obnovena a pevněji utvrzena, v kněžstvu

podníceny snahy po vědění a zbožnosti, založeny koleje pro výchovu mládeže k posvátné službě, a též křesťanského lidu mravy důkladnějším vzděláváním i častějším přijímáním svátostí napraveny. Jeho zásluhou kromě toho těsněji spjati údové se svou viditelnou Hlavou, a veškerému mystickému tělu Christovu dodáno svěžesti; rozmnoženy řeholní rodiny i jiné ústavy křesťanské zbožnosti; a rozníceno též ono horoucí a až do prolití krve vytrvávající úsilí v šíření království Christova daleko po celém světě.

Tyto tedy i jiné znamenité úspěchy, kterých zejména posledním oekumenickým Sněmem Boží milostivost Církví ušetřila, s vděčnou, jak náleží, myslí si připomínajíce, nemůžeme přece utlumiti bolu nad přetěžkými zly, z toho zvláště vzniklými, že autoritou téhož svatosvatého Sněmu namnoze se pohrdlo nebo jeho velemoudrých dekretů se nedbalo.

Nikomů nenít neznámo, že herese, které Otcové Tridentští zatratili, rozpadly se pohnáhlu v mnohonásobné sekty, jelikož božské učitelství bylo odvrženo a věci náboženské nechávány soukromému soudu každého jednotlivce; tyto pak sekty navzájem se rozcházejí nebo spolu zápasí, čímž posléze všechna

víra v Christa v nemálo věřících se shroutila. A tak i svatou Bibli, která dříve považována byla za jediný pramen a jediného soudce nauky křesťanské, jali se již nemíti za božskou, nýbrž k mythickým bájím ji počítati.

Tu zrodilo se a velmi široko po světě se rozplemenilo ono učení racionalismu čili naturalismu, jež proti náboženství křesťanskému jakožto zřízení nadpřirozenému na celé čáře útočíc, s nejvyšším úsilím o to pracuje, aby Christus, jenž jediným Pánem a Spasitelem naším jest, z myslí lidských, z života a mravů národů byl vyloučen, a vláda čirého, jak říkají, rozumu čili přírody se ustálila. Když však opuštěno a odvrženo křesťanské náboženství, zapřen Bůh a Christus jeho, padlo jich posléze mnoho do propasti pantheismu, materialismu a atheismu, že již i rozumnou přirozenost a všelikou normu spravedlnosti a pravdy popírajíce, nejhlubší základy společnosti lidské usilují rozvrátiti.

Poněvadž pak tato bezbožnost se všech stran doráží, přemnoho také ze synů Církve katolické dalo se nešťastně svésti s cesty pravé zbožnosti, a že pravdy ponenáhlu mizely jim s obzorů, osláblo v nich smýšlení katolické. Rozmanitými totiž cizími naukami oblouzení, přirozenost a milost, lidskou vědu a

božskou víru nesprávně mísíce, pravý smysl dogmat, jehož se drží a jemuž učí svatá Matka Církev, jak shledáváme, znetvořují a neporušenost a čistotu víry uvádějí v nebezpečí.

Toto všecko když se povází, kterak nebyly by rozrušeny nejvnitřnější útroby Církev? Vždyť jako Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni a poznání pravdy došli, jako Kristus přišel, aby spasil, co bylo zahynulo, a syny Boží, kteří rozptýleni byli, v jedno shromáždil; tak Církev od Boha matkou a učitelkou národův ustanovená, všech dlužníci se uznává a vždy pohotově a na pozoru jest, aby padlé zdvihala, padající zachycovala, vračející se objímala, dobré utvrzovala a k lepšímu nabádala. Pročež v žádné době nemůže odpočinouti a nedosvědčovati a nekázati pravdy Boží, která vše zachraňuje, nejsouc nevědoma, že řečeno jest jí: *Duch můj, který jest v tobě, a slova má, která položil jsem v ústa tvá, neodejdou z úst tvých od tohoto času až na věky* (Is., LIX, 21).

Protož My, věrně jdouce ve šlépějích Našich předchůdců, nikdy jsme neustali podle nejvyššího Našeho apoštolského úřadu pravdě katolické učiti a jí střežiti a nauky zvrácené zamítati. Nyní pak, kdy zasedají s Námi a soudí veškerého oboru zemského Bisku-

pové, na tento oekumenický Sněm autoritou Naší v Duchu Svatém shromáždění, opírající se o slovo Boží psané i podané, jak jsme je od Církve katolické svatě střežené a věrně vykládané přijali, umínili jsme si s tohoto Stolce Petrova mocí od Pána Nám udělenou před zraky všech spasitelnou nauku Christovu vyznati a prohlásiti, a bludy jí odporující odsouditi a zavrhnouti.

HLAVA PRVNÍ.

O BOHU VŠECH VĚCÍ STVOŘITELI.

Svatá katolická, apoštolská, římská Církev věří a vyznává, že jest jeden Bůh pravý a živý, Stvořitel a Pán nebe i země, všemohoucí, věčný, nesmírný, neobsáhlý, rozumem a vůlí a všelikou dokonalostí nekonečný; a jelikož jest samostatná, zcela prostá a nezměnitelná bytost duchová, kázati jest, že svou podstatou i bytím od světa jest rozdílný, v sobě a sám ze sebe nejblaženější, a nade vše, co mimo něho jest a počato býti může, nevýslovně povýšen.

Tento jediný pravý Bůh dobrotou svou a všemohoucí silou, nikoli aby zvýšil svou blaženost nebo aby jí nabyl, nýbrž aby pro-

jevil svou dokonalost skrze dobra tvorům udílená, z nejsvobodnějšího úradku zároveň od počátku času z ničeho založil obojí stvoření, duchové i tělesné, andělské totiž i zemské, a potom lidské, jakoby společné, z ducha a těla sestávající.¹

Veškero pak to, co stvořil, Bůh prozřetelností svou chrání a spravuje, dosahuje od konce ke konci silně a pořádáje vše líbezně.² Všecko totiž jest nahé a odkryté očím jeho,³ i to, co svobodným jednáním tvorů teprve v budoucnu nastane.

HLAVA DRUHÁ.

O ZJEVENÍ.

Táž svatá Matka Církev tvrdí a učí, že Boha, všech věcí počátek a konec, lze přirozeným světlem lidského rozumu z věcí stvořených najisto poznati; „neboť neviditelné vlastnosti jeho od tvorstva světa skrze věci učiněné pochopeny se spatřují“⁴; přece však že zlíbilo se jeho moudrosti a dobrotě jinou a to nadpřirozenou cestou sebe sama

¹ Sněm Lat. IV, c. I, *Firmiter*.

² Moudr. VIII, 1. ³ Žid. IV, 13. ⁴ Řím., I, 20.

a věčné vůle své ustanovení lidskému pokolení zjeviti, jak dí Apoštol: „Mnohokráte a mnoha způsoby mluvíval Bůh kdysi otcům v Prorocích, nejposléze v těchto dnech promluvil k nám v Synu svém.“¹

Tomuto božskému zjevení jest ovšem přiřítati, že to, co ve věcech božských lidskému rozumu samo sebou není nedostižno, i v nynějším stavu lidstva všem lze volně, s pevnou jistotou a beze vší příměsi bludu poznati. Přece však nelze říci, že z toho právě důvodu zjevení bylo by naprosto nezbytno, nýbrž proto, že Bůh z nekonečné dobroty své určil člověka k cíli nadpřirozenému, aby totiž měl účast na statcích Božích, jež nadobro převyšují chápání lidské mysli; „neboť ani oko nevidalo, ani ucho neslychalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují.“²

Toto pak nadpřirozené zjevení podle víry obecné Církve, svatou Synodou Tridentskou prohlášené, obsaženo jest v knihách napsaných i v nenapsaných podáních, která z úst samého Christa Apoštolu byvše přejata nebo od Apoštolů samých, Duchem Svatým inspirovaných, jako z ruky do ruky

¹ Žid. I, 1, 2. ² I. Kor. II, 9.

byvše podávána, až na nás došla.¹ Tyto tedy knihy starého i nového Zákona, úplně se všemi částmi, jak v dekretu téhož Sněmu se vypočítávají a ve staré latinské Vulgátě jsou zahrnuty, přijímati jest za posvátné a kanonické. Jsou však Církvi posvátné a kanonické nikoli proto, že by pouhou dovedností lidskou bývaly byly vytvořeny a její autoritou potom schváleny; ani proto snad jen, že zjevení beze všeho bludu obsahují, nýbrž proto, že z inspirace Ducha Svatého byvše sepsány, Boha mají svým původcem a jako takové byly Církvi samé svěřeny.

Jelikož pak to, co svatá Synoda Tridentská spasitelně stanovila o výkladu božského Písma, aby v mezích udržela duchy svévolné, někteří špatně vysvětlují, My dekret ten obnovujeme prohlašujeme, že toto se jím míní: ve věcech víry a mravů, náležejících k stavbě nauky katolické, za pravý smysl posvátného Písma míti jest ten, jehož se držela a drží svatá Matka Církev, na níž jest souditi o pravém smyslu a výkladu Písem svatých; nikdo tudíž nesmí proti tomuto smyslu nebo i proti jednomyslnému souhlasu Otců Písmo svaté vykládati.

¹ Sněm Tridentský, sez. IV, dekr. o kanon. Písmech.

HLAVA TŘETÍ.

O VÍŘE.

Ježto člověk na Bohu jakožto svém Tvůrci a Pánu všecek závisí, a rozum stvořený nestvořené Pravdě naprosto jest poddán, povinni jsme Bohu zjevovateli věrou osvědčovati úplnou podřízenost rozumu i vůle. O této pak víře, jež spasení lidského jest počátkem, Církev katolická vyznává, že jest ctnost nadpřirozená, již z vnuknutí a přispění milostí Boží věříme, že co Bůh zjevil, jest pravda, nikoli pro vnitřní pravdivost věcí, přirozeným světlem rozumu prohlédnutou, ale pro autoritu samého Boha zjevovatele, jenž ani klamati ani oklamán býti nemůže. Jestiť víra, dle svědectví Apoštola, nadějných věcí podstata, důkaz nezjevných.¹

Aby však přece víry naší podřízenost s rozumem se srovnávala, chtěl Bůh, aby s vnitřními nápomocmi Ducha Svatého vnější důkazy byly spojeny, činy totiž Boží, a to zejména zázraky a proroctví, které všemohoucnost a nekonečné vědění Boží skvěle dávajíce na jevo, božského zjevení zname-

¹ Žid. XI, 1.

ními jsou velejistými a každému k pochopení přiměřenými. Proto jak Mojžíš a Proroci, tak zvláště sám Christus Pán mnoho a to nejzjevnějších zázrakův a proroctví podali; a o Apoštolech čteme: „I rozešli se a kázali všude, a Pán pomáhal jim potvrzuje řeč jejich divy, jež následovaly.“¹ A jinde psáno jest: „Máme silnější řeč prorockou, a dobře činíte dbající jí jako svítílny svítící na místě tmavém.“²

Ale třebaš svolení k víře nikterak není slepým hnutím ducha, nikdo přece nemůže dáti kázání evangelickému souhlasu, jakého ke spáse třeba, bez osvícení a vnuknutí Ducha Svatého, jenž svolení k pravdě a uvěření v ni každému zlahodňuje.³ Pročež víra sama sebou, třebaš skrze lásku nepůsobí, jest darem Božím, a úkon její směřuje ke spáse, neboť člověk osvědčuje jím Bohu svobodnou poslušnost, když s jeho milostí, jíž by mohl odporovati, souhlasí a spolupracuje.

Dlužno tedy vírou božskou a katolickou věřiti všemu, co v slově Božím psaném i ústně podaném jest obsaženo, a co od Církve buď slavnostním rozsudkem nebo řádným a vše-

¹ Mar. XVI, 20. ² II Petr., I, 19.

³ Syn. Oranž., II, kan. 7.

obecným úřadem učitelským jakožto pravda Bohem zjevená k víře se předkládá.

Poněvadž pak bez víry nemožno zalíbiti se Bohu a společenství jeho dítek dojíti, nikomu nikdy bez ní nedostalo se ospravedlnění, a nikdo života věčného nedosáhne, nestrvá-li v ní až do konce. Abychom však povinnosti pravé víry se držeti a v ní stále setrvati mohli dostati, Bůh skrze Syna svého jednorozeného založil Církev, a svého založení patrné známky jí vtiskl, aby ji strážkyní a učitelkou slova zjeveného všichni mohli poznati. Na jedinou totiž katolickou Církev vztahují se všechna ona tak četná a zázračná znamení, jež Bůh způsobil, aby víře křesťanské dodal zřejmé věrohodnosti. Ba i Církev sama sebou, svým totiž zázračným rozšířením, výbornou svatostí a nevyčerpatelnou ve všem dobrém plodností, katolickou jednotou, nezdolnou stálostí, mocný a trvalý skýtá důvod věrohodnosti a božského svého poslání svědectví nezvratné.

Odtud ona jako korouhev vztýčená v národech¹ jednak zve k sobě ty, kdož ještě neuvěřili, jednak syny své ujišťuje, že víra, již vyznávají, spočívá na nejpevnějším základě.

¹ Is. XI., 2.

K svědectví tomu ještě přistupuje účinné přispění moci s hůry. Neboť nejdobrotivější Pán i bloudících milostí svou povzbuzuje a jim pomáhá, aby poznání pravdy došli; i ty, které ze tmy převedl do podivného světla svého, milostí svou sílí, aby ve světle tom setrvali, a neopouští člověka, leč by člověk sám ho prve opustil. Naprosto tudíž nestejný jest stav těch, kteří skrze nebeský dar víry ke katolické pravdě přilnuli, a těch, kteří lidskými domněnkami dávajíce se vésti, jdou za náboženstvím nepravým; oni totiž, kteří víru pod učitelským vedením Církve přijali, nikdy nemohou míti nějakého oprávněného důvodu, aby víru tu měnili nebo ji brali v pochybnost. Proto, když tomu tak jest, děkujeme Bohu Otci, jenž hodnými nás učinil podílu na dědictví Svatých ve světle, nezanedbávejme tak velikého prospěchu, ale zírajíce na původce víry a dovršitele Ježíše, držíme se nezviklatelného vyznání naděje naší.

HLAVA ČTVRTÁ.

O VÍŘE A ROZUMU.

Také v tom Církev katolická vezdy souhlasila a souhlasí, že dvojí jest řád poznání, nejen původem, ale i oborem se lišící;

původem totiž, že v řádu jednom přirozeným rozumem nabýváme poznání, v druhém božskou vírou; oborem pak, že k víře předkládají se nám mimo věci, kterých přirozeným rozumem lze dosáhnouti, také tajemství v Bohu skrytá, kterých znáti bychom nemohli, kdyby nám jich Bůh nebyl zjevil. Pročež Apoštol, jenž svědčí, že pohané poznali Boha skrze věci učiněné, přece rozmlouvaje o milosti a pravdě, která skrze Ježíše Christa přišla, prohlašuje: „Mluvíme moudrost Boží v tajemství, moudrost skrytou, které Bůh určil před věky k naší slávě, a které nikdo z knížat tohoto světa nepoznal; nám však zjevil Bůh skrze Ducha svého; nebo Duch všecko zpytuje, i hlubiny Boží.“¹ A sám Jednorozený chválí Otce, že skryl „tyto věci moudrým a opatrným, a zjevil je maličkým.“²

Když ovšem rozum, věrou osvětlený, bedlivě, zbožně a střízlivě hledá, dospěje z dopřání Božího jakéhosi, a to velmi plodného, poznání tajemství, jak z analogie těch věcí, jež přirozeně poznává, tak ze spojitosti tajemstev mezi sebou a s posledním cílem člověka; nikdy však přece nebude scho-

¹ I Kor., II, 7-9. ² Mat. XI, 25.

pen, aby je pronikl tak jako pravdy, které jsou vlastním jeho oborem. Božská totiž tajemství již svou povahou rozum stvořený tak přesahují, že i když zjevením byla sdělena a věrou přijata, přece závojem samé víry zůstávají přikryta a jakousi mlhou zastřena, dokud v tomto smrtelném životě vzdálení jsme od Pána: „u víře totiž chodíme a nikoli u vidění.“¹

Ale třebaš víra jest nad rozum, přece mezi vírou a rozumem nikdy nemůže býti pravého rozporu; neboť týž Bůh, který tajemství zjevuje a víru vlévá, vložil v ducha lidského světlo rozumu; a Bůh nemůže sám sebe popírati, ani pravda pravdě někdy se přičítati. Zdánlivý rozpor takový odtud nejspíše vzniká, že buď dogmata víry nebyla pochopena a vyložena podle mínění Církve, nebo že smyšlené domněnky pokládají se za vývody rozumové. Všelike tudíž tvrzení, odporující pravdě osvícené víry prohlašujeme zcela mylným.² Neboť Církev, která zároveň s apoštolským úřadem učitelským dostala příkaz střežiti skladu víry, má též právo a povinnost Bohem uloženou, zavrho-

¹ II Kor. V, 7.

² Sněm Later., V, bulla *Apostolici regiminis*.

vati vědu nepravou, aby nebyl někdo oklamán filosofií a lichou šalbou.¹ Pročež všem věřícím křestanům jest nejen zakázáno takových domnění, která s učením víry shledávají se v odporu, zvláště byla-li Církví zavržena, jakožto oprávněných závěrů vědeckých hájiti, ale povinni jsou vesměs míti je spíše za bludy, nesoucí na sobě klamné zdání pravdy. — A nejen že víra a rozum nemohou si navzájem odporovati, ale ještě sobě vespolek pomáhají, tím, že správný rozum dokazuje základy víry, a jejím světlem osvícen vědění božských věcí vzdělává; víra pak zbavuje a chrání rozum bludů, a mnohostranným poznáním jej obdařuje. Pročež daleko jest Církev toho, by bránila pěstění umění a věd lidských, ale právě je podporuje a šíří. Nejsouť jí neznámy užitky, které z nich plynou pro život lidský, ani jich nepřezírá; ba naopak přiznává, že jako od Boha, Pána všeho umění, vznikly, tak k Bohu s přispěním jeho milosti vedou, rádně-li se pěstují. A nezakazuje ovšem, aby tyto vědy každá ve svém oboru neřídily se vlastními zákony, vlastní methodou; nýbrž oprávněnou tuto svobodu uznávajíc, toho jen bedlivě dbá, aby

¹ Kolos. II, 8.

odporující učení božskému bludů v sebe nepojímaly, nebo vybočující z vlastních mezí nezabíhaly do věcí víry a jich nemátly.

Není učení víry, jež Bůh zjevil, předloženo lidem jako nález filosofický, aby svými vlohami je zdokonalovali, nýbrž jako božský poklad svěřeno Nevěště Christově, aby ho věrně střežila a neomylně je vysvětlovala. I jest se povždy držeti toho smyslu posvátných dogmat, který jednou svatá Matka Církev prohlásila, a nikdy není dovoleno od smyslu toho pod záminkou a pode jménem vyššího porozumění se odchýliti.

Ať roste tedy a hojně a silně se vzdámá jak jednotlivců, tak veškerenstva, jak člověka každého, tak celé Církev, po stupních dob a věků, poznání, umění, moudrost; ale ve svém arcířádu, v témže totiž dogmatě, v témže smyslu, v témže smýšlení.¹

KANONY.

I. — O BOHU VŠECH VĚCÍ STVOŘITELI.

1. Kdokoliv by popíral, že není jeden pravý Bůh, viditelných i neviditelných věcí Stvořitel a Pán, proklet buď.

¹ Vincenc Lerinský, *Common.*, n. 28.

2. Kdo by se neostýchal tvrditi, že kromě hmoty nic není, proklet buď.

3. Kdo by řekl, že jedna a táž jest podstata čili bytnost Boha i všech věcí, proklet buď.

4. Kdo by řekl, že věci konečné, jak tělesné, tak duchovní, nebo aspoň duchovní, vznikly z božské podstaty výronem (emanací);

nebo že božská podstata svým projevem (manifestací) nebo vývojem (evolucí) stává se veškerenstvem;

nebo posléze že Bůh jest bytost vesměrná čili nekonečná, jež vymezujíc sebe působí vesměrnost věcí a rozlišuje je na rody, druhy a individua, proklet buď.

5. Kdo by nevyznával, že svět a všechny věci, které jsou v něm, duchovní i hmotné, ve své celé podstatě od Boha z ničeho stvořeny jsou;

nebo by řekl, že Bůh nikoli vůlí ode vší vázanosti svobodnou, ale tak nezbytně že tvořil, jako nezbytně sebe miluje;

nebo by popíral, že svět není k slávě Boží stvořen, proklet buď.

II. — O ZJEVENÍ.

1. Kdokoliv by řekl, že Boha jediného a pravého, Stvořitele a Pána našeho nelze

skrze věci stvořené přirozeným světlem rozumu lidského najisto poznati, proklet buď.

2. Kdo by řekl, že není možno nebo že není třeba, aby člověk o Bohu a kultu, kterým jest ho ctíti, zjevením Božím byl poučen, proklet buď.

3. Kdo by řekl, že člověk k poznání a zdokonalení vyššímu než přirozené nemůže býti vyvýšen, ale že sám od sebe může a má k nabytí všeliké posléze pravdy a dobra neustálým pokrokem dospěti, proklet buď.

4. Kdo by knih posvátného Písma úplných se všemi částmi, jak je svatá Synoda Tridentská vypočítala, nepřijal za posvátné a kano-nické, nebo popíral by, že nejsou Bohem inspirovány, proklet buď.

III. — O VÍŘE.

1. Kdokoliv by řekl, že rozum lidský tak jest nezávislý, že není možno, aby mu víra byla Bohem přikázána, proklet buď.

2. Kdo by řekl, že božská víra od přirozeného vědění o Bohu a věcech mravních se neliší, a proto že k víře božské se nepožaduje, aby ve pravdu zjevenou pro autoritu Boha zjevovatele se věřilo, proklet buď.

3. Kdo by řekl, že jest nemožno, aby zjevení Boží vnějšími znamení stalo se věrohodným, a že tudíž třeba, aby lidé pouhou vnitřnou vlastní zkušeností nebo soukromým vnuknutím byli k víře pohnuti, proklet buď.

4. Kdo by řekl, že nemůže býti zázraků, a že tedy všechna vypravování o nich, i v posvátném Písmě obsažená, mezi bájky nebo mythy sluší vyloučiti; nebo že zázraků na jisto poznati nikdy nelze, ani že jimi božský původ náboženství křesťanského řádně se nedokazuje, proklet buď.

5. Kdo by řekl, že stejný jest stav věřících a těch, kteří k víře jedině pravé ještě nepřešli, a že tedy mohou míti katolíci oprávněný důvod, aby s vírou, kterou pod učitelstvím Církve již byli přijali, přestali souhlasiti a o ní pochybovali, dokud by nenabyli vědeckého důkazu o věrohodnosti a pravdě své víry, proklet buď.

IV. — O VÍŘE A ROZUMU.

1. Kdokoliv by řekl, že zjevení Boží nemá do sebe opravdových a v pravém smyslu slova tajemství, ale že všechna dogmata víry lze rozumem řádně vzdělaným ze zá-

konů přirozených pochopiti a dokázati, proklet buď.

2. Kdo by řekl, že ve vědách lidských taková jest svoboda, že jejich tvrzení, byť i odporovala nauce zjevené, možno za pravě uznávati, a že Církev nemá práva jich zavrhovati, proklet buď.

3. Kdo by řekl, že jest možno dogmatům Církvi předloženým dáti někdy na základě pokroku vědy jiný smysl než ten, který mínila a míní Církev, proklet buď.

Nejvyššího tedy pastýřského úřadu Našeho povinnost konajíce, všecky věřící Kristovy, zejména ty, kteří v čele stojí nebo úřad učitelský zastávají, skrze útroby Ježíše Krista zapřisáháme a téhož Boha a Spasitele našeho autoritou jim přikazujeme, aby své snahy a přičinění soustředili, by odvráceny byly bludy ty od Církve svaté a vyhlazeny, a šířeno nejčistší světlo víry.

Poněvadž však nestačí varovati se zvrhlosti kacířství, nýbrž třeba též pilně se vyhýbati bludům, které k ní více nebo méně tíhnou, připomínáme všem povinnost poslouchati i Konstitucí a Dekretů, jimiž taková zvrhlá

mínění, která zde výslovně nejsou uvedena, se zavrhují a zakazují.

Dáno v Římě ve veřejném slavnostním sezení v Basilice Vatikánské roku Vtělení Páně tisícího osmistého sedmdesátého, dne dvacátého čtvrtého dubna, pontifikátu Našeho roku dvacátého čtvrtého.

Když Konstituce byla s kazatelny přečtena a všichni Otcové odhlasovali, Nejvyšší Velekněz vstav, potvrdil slavně rozhodnutí a kanony, v Konstituci této obsažené, těmito slovy:

„Ustanovení a kanony, které v Konstituci právě čtenou jsou pojaty, zlíbily se všem Otcům, nikoho nevyjímaje; My tedy se souhlasem posvátného Sněmu tak jak byly čteny je prohlašujeme a apoštolskou autoritou potvrzujeme.“

Tak jest.

JOSEF,

*biskup ze Sv. Hyppolitu,
sekretář Sněmu Vatikánského.*

M E C H T H I L D A M A G D E B U R S K Á

MYSTICKÁ BÁSNÍŘKA TŘINÁCTÉHO STOLETÍ

Vítězný ekklesiasticism třináctého století, projevivší se ve formách politické moci, hmotného bohatství, nádherné architektury a světských postavení, nabízejících dostatečné uspokojení sebe větším ctižádostivcům, byl snad přirozeně, provázen hrubým materialismem. Proti tomu stavěli se duchové opravdově zbožní, působíce tím reakci k mystice. Zatím co před očima některých týčil se žebř ideálu hmotného, vedoucí k slavnému jménu a moci, před těmito vystupoval jako u vidění „Žebř Dokonalosti“, jehož každý příčel dosažený vedl je blíže k cíli jejich žádosti — k Božské Realitě. Tito, ať větší nebo menší nebo žádné proslulosti a mezi nimiž významná úloha náležela ženám, byli rozšířeni daleko široko; ale každý pěstoval nějaký koutek mystické zahrady. Jednou takovou

Alice Kemp-Welch: *Šest středověkých žen.*

zahradou byl cisterciácký klášter v Helftě u Eislebenu v Sasku, v 13. století středisko mystických sklonův. Tam utekla se, utýrána a nemocna, Mechthilda Magdeburská a vstoupila tam za jeptišku léta 1270. Ale nepředbíhejme.

Mechthilda, nejprvé bekyně a později jeptiška, ale visionářka ode dnů svého dětství, narodila se nejspíše z rodičův urozených v diecési magdeburské, r. 1212. Že snad jest lépe známa povšechnému čtenáři než jiné rozjímatelky jejího věku, toho příčinou jest spíše domnění, že jest asi Matildou, kterou zvěčnil Dante v „Pozemském Ráji“ (*Očist.*, XXVIII a dal.), nežli její spisy. Z části jest to snad tím, že osobnost této nejstkvělejší visionářky a básnířky zastiňovala, jako každý nejstkvělejší genius, menší světla dob předchozích i pozdějších, a z části tím, že ač spisy Mechthildiny byly záhy přeloženy do latiny, ona psala spodní němčinou. Ačkoliv tento původní rukopis nebyl ještě nalezen, máme jeden, přeložený do „vysoké němčiny“ r. 1345 v Basi-leji (středisku „Přátel Božích“) dominikánem Heinrichem von Nördlingen, skrze kteréhož dílo Mechthildino dostalo se v naši známost, ale jazyk tohoto bývá i sebe bystřejšímu znal-

ci vážným kamenem úrazu. Leč ona, vyprávějící své myšlenky a svá vidění v jazyce své vlasti a svého dne, získala sobě laického posluchačstva, čehož stěží byla by se dodělala, kdyby bývala byla psala klassicky. Ale ač nepsala klassicky — pravíť sama, že latina jí byla těžkou — zřejmě, jak její dílo ukazuje, vyrostla pod vlivem dvorského života a znala jazyk minstrelů. Vypráví nám, že její duch byl obrácen k životu duchovnímu, už když jí bylo dvanáct let, a že od té doby světská sláva a bohatství se jí ošklivily. Jako visionářka a světice Teresa z Avily o tři sta let po ní, pojala ve svou důvěrnost svého mladšího bratra Baldwina, jenž později, snad její návnadou, stal se dominikánem. Co víme o ní, víme z jejích spisů, jež zachovány jsou v zmíněném jediném rukopise (č. 277) nyní v knihovně kláštera Einsiedelského, ležícího na jih od jezera curyšského a dosavad velmi pověstného a navštěvovaného poutníky. Pátráme-li po podrobnější historii tohoto rukopisu, dostává se nám zajímavého a intimního záblesku o methodách v náboženských střediskách za dnů bekyň, kdy rukopisů bylo málo. V dobách zcela ranných — jak ranných, není známo — sídlily v údolích kolem Einsiedeln jisté nábožné samotářky, jež po-

zději žily v komunitě, v čtyřech domech, a posléze v klášteře. Sluly „Lesními sestrami“, kteréžto jméno dobře vyjadřuje poesii a pokoj jejich života a okolí. Když ještě žily v oddělených domcích, rukopis byl poslán Heinrichem von Rumerschein z Basileje od Markéty ze Zlatého Prstenu, bekyně toho města, na tak řečenou „Přední Louku“. Heinrich adresuje dar „Sestrám na Přední Louce.“ „Budete věděti, že kniha, poslaná od sestry ze Zlatého Prstenu, slove *Světlem Božství*, a věnujete jí pilnou pozornost. Bude též konati službu ve všech domcích lesních a nikdy nevyjde z lesa a zůstane po měsíc v každém domě. Budete si ji též podávati po sobě, jak bude potřebí, a vezmete si ji na zvláštní péči. Modlete se za mne, svého zpovědníka, byť, běda, nehodného.“

Roku 1235, ve věku dvaceti tří let, Mechthilda — ne bez veliké bolesti v srdci a pohnuta k tomu rozrušeným svědomím a stržena asi kázáním bratří dominikánů, kteří svou vášnivou horlivostí vzněcovali všecky vrstvy — opustila domov a šla do Magdeburku, kdež vstoupila do sídla bekyň. Tato sídla, svým rázem polou kláštery, měla za účel poskytovat životem pospolitým jakési ochrany ženám, které oddávajíce se životu nábožnému,

nemínily se plně odloučiti od světa. V době křížových výprav, kdy země byla plna opuštěných žen, jejich počet velmi vzrostl, a začátkem 13. století založeno bylo první bekyňství. Bekyně se nezavazovala sliby, směla se vrátiti do světa a vdáti se, chtěla-li, a nevzdávala se svého majetku. Neměla-li jmění, nedožadovala se almužny, aniž ji přijímala, ale živila se ruční prací neb vyučujíc dítky měšťanův, kdežto ty, jež se k tomu cítily, věnovaly se péči o nemocné neb jiným službám lásky. Každá komunita, s „velmiistryní“ v čele, byla sama o sobě úplná a upravovala si sama svůj řád životní, ačkoliv později leckteré z nich přijaly řeholi třetího řádu sv. Františka.

Mechthilda nám vypráví, že znala jen jedinou osobu v Magdeburku a že i té se stránila z bázně, aby se nezviklala ve svém předsevzetí. Tak zcela po lidsku naznačila, že její odhodlání na cesty duchovní nebylo jí snadno, jak ani nebylo možno, dokud její le-tora a ideály byly v rozporu. Ale ponenáhlu, praví, obcování s Bohem tak jí bylo radostno, že se beze světa minula. Jak bylo vhodně řečeno, „zákonem zákonův jest, že každá částčka všehomíra, přišlá od Boha, vrací se k Bohu a tíhne k němu“.

Kniha jejích spisů, kterou z božského poručení, jak svými slovy oznamuje, nazývá *Tekoucím Světlem Božství*¹, sestává ze sedmi dílův, z nichž šest, jak se podobá, bylo sepsáno za tu dobu, co byla bekyní v Magdeburce, a sebral a spořádal je bratr dominikán Heinrich von Halle, kdežto sedmá, sestávající z rozličných vidění a naučení z posledních let jejího života, byla složena brzy před její smrtí v Helftě r. 1282 a jak výslovně dodává „cizíma očima a rukama“. Ve všech nich, obražejíc v nich své vnitřné city, vyslovuje svou úplnou závislost na duchovním přispění a inspiraci. „Sepsání této knihy“, praví, „jest viděno a slyšeno a cítěno každým údem. Vidím ji očima své duše a slyším ji ušima svého věčného ducha a cítím v každé částečce svého těla moc Ducha Svatého“.

Povšechný ráz jejích spisů jest rozjímavý a prorocký. Co rozjímatelka připomíná nám Susona, co reformátorka, vyhlašujíc své prorocké výstrahy, uvádí nám na mysl svatou Hildegardu, ačkoliv tato byla vědomější a mocnější myslitelkou. Zdá se, jako by povšechně dva sklony sobě odporující stýkaly

¹ P. Gall. Morel, *Offenbarungen der Schwester Mechtild von Magdeburg, oder das fliessende Licht der Gottheit, Regensburg, 1869.*

se v duších takových jako duch Mechthildin, sklon k tradici — u ní zajisté tradici církevní — a sklon k určitému sebevyjádření. U Mechthildy ovládl jistotně sklon sebevyjádření, neboť ač u ní obojí pracovalo spolu a sbíhalo se v krásný celek, přece spíše v detailu a ornamentě, tak říkajíc, nežli v osnově, vyjevovovala své zvláštní vlastnosti a dary. Mimo to jako mystika možno ji řaditi k těm, „jimž mystika přede vším jiným jest poměrem intimním a osobním, uspokojením hluboké žádosti“ a kteří tudíž vrhají se „na obrazy brané značně z jazyka pozemské vášně“, jako protivu mystika, „jehož touhou jest vyjítí z tohoto světa normálního a hledati ztraceného domova, lepší vlasti“, jakož i toho, „jenž dychtí po vnitřné čistotě a dokonalosti“.¹

Abychom vnikli v ducha jejích spisů a najmě spisů prorockých, potřebí jest pozorovati, jak na ráz a styl jejího díla působily jednak její okolí a doba, jednak její svatost a poetický temperament, jakož i intimní a osobní poměr k věcem života vnitřného.

Svět ve dnech Mechthildiných byl ve stavu neklidu a vyhledával změny. Lidstvo bylo pořád strašeno předpovědmi, že se blíží

¹ Obsažně a vytríbeně toto trojí roztřídění podává Evelyn Underhill, *Mysticism*, kap. VI., str. 151 seq.

něco významného. Upřímná víra v Církvi bledla, a ač zevní sjednocenost ještě převládala, bylo mnoho rozličných názorů, trpěných, dokavad nevadily příliš. Prorocké spisy, dávající výraz dychtění doby — dychtění, jež vzněcovala a udržovala převládající bída, zaviněná nemálo válkami mezi Papežem a Císařem — učily, že svět jest na pomezí nové éry. Jeden z nejúčinnějších spisů takových, nadepsaný *Věčné Evangelium*, ve kterém prý vtělena byla zjevení opata Joachima z Flory (1130—1202), prohlašoval, že vláda Boha Otce a Boha Syna — první dvě éry Církve — zašly nebo zacházejí, a že nastoupí po nich éra třetí — éra Duchu Svatého — kdy oči lidí budou Duchem otevřeny a kdy bude doba dokonalosti a svobody, bez potřeby nových zřízení disciplinárních. V tomto líbezném věku byli poustevníci, mniši a jeptišky, kteří vedli Církev, nesesazující jejich správců, na nové, svěžejší cesty. Ovšem taková smýšlení pobuřovala, a některé věty byly později čtvrtým sněmem Lateránským (1215) zavrženy; ale Dante, dobrý syn Církve, vidí přece v Ráji „Opata Joachima, obdařeného Duchem prorockým“. (*Par.* XII, 140).¹ Když Mechthilda

¹ Srov. Edmund G. Gardner, *Joachim of Flora and the Everlasting Gospel*. Franciscan Essays, Bri. Soc. of Fran. Studies, extra series, vol. 1.

psala své předpovědi o posledních dnech, nauky Joachimovy pro rozruch, vznícený jejich smělostmi — nejen v Církvi a mezi kárajícími řeholníky, ale též na universitě pařížské, odkudž všelike polemické rozpravy volně se rozbíhaly — byly dobře známy v Německu a možno pochybovati, že by Mechthilda nebyla o nich věděla, patrně od dominikánů, kteří v jejích očích našli zvláštní přízeň, a že by nebyly velmi působily i na její prorocké výstrahy k Církvi.

Od těchto objektivních podmínek, které působíce na myšlení a díla Mechthildina, mohly působiti a působily, byť rozdílně, na díla jiných zrovna tak, přicházíme k úvahám o jejím díle jakožto výrazu její poetické duše, vynořující se z hlubin, naplněných láskou k nejvyšším a nejbožštějším věcem. Především jiným poznáváme, jak bohatě byla obdařena mohutnostmi visionářskými a básnickým cítěním. Hýří v krásných fantasiích, jako když praví: „Kdybych měla pověděti slovíčko o kůrech nebeských, nebylo by to nic více než med, který včelka může odnésti na svých nožkách z květiny plně kvetoucí.“ S úchvatem dotýká se nejhlubších otázek duševního života a nejvyšších pravd a tajemství víry, tak že v jejích vzletech kontem-

plačnicích její prósa přechází v poesii, poháněna, jako nějaká bystrina, návalem jejího citu.

Ó Bože, vylévající se ve svém daru!
 Ó Bože, překypující ve své lásce!
 Ó Bože, vše spalující ve své žádosti!
 Ó Bože, roztavující ve spojení s tvým tělem!
 Ó Bože, odpočívající na mých prsou!
 Bez tebe bych ani žítí nemohla.

Ale zrovna tak neztrácí smyslu pro formu nebo malebnost. Některé její spisy oděny jsou mluvou připomínající Píseň Písní a jsou snad ozvěnami kázání svatého Bernarda o té podivuhodné allegorii Duchovního Ženicha a Nevěsty, jako když v unešení a úsilí vyjádřiti, jak Bůh přichází k duši, zvolává —

Já přicházím k mojí Milé
 jako rosa na květiny.

Někdy nadechuje reflexe o dvorském životě a poesii a zároveň jaksí naznačuje obrazy Nebeské Zahrady, stkvoucí a kvetoucí, kdež Svatí kráčejí v odměřeném unisonu, symbolisujícím jejich duchovní štěstí a harmonii. Tak v jejích poučných spisech nebo předpovědích o úpadku a zkáze v Církvi, ve kterých jako nějaký dávný prorok horlí proti takovému ohavnostem nešetrnými výrazy, vše

plno jest zvláštního půvabu. V nich nejintimnější i nejsublimnější stýká se v jednom vyjádření — vyjádření duše, která vidí Boha ve všech věcech a všecky věci v Bohu.

Po těch třicet let, co byla bekyní v Magdeburku, Mechthilda žila životem přísným a v samých nesnázích, v které ji přechasto uváděla nebojácnost, s jakou dávala výstrahy osobám na vysokých místech v Církvi a veřejně je kárala. V takovém veřejném kaceřování nebyla sama nebo bez dobrých vzorů, neboť — jmenujeme-li jen dva z nich, vystupující nejvýznačněji pro svá postavení a své osobnosti — svatý Bernard a svatá Hildegarda též přísně kárali neřády v Církvi. *Ne-stoudnost kněžstva*, praví svatý Bernard, *mate svět a souží Církev. Biskupové dávají, co svatého jest, psům, a perly sviním*. Ale chudá bekyně Mechthilda nebyla v témž mocném postavení, aby srážela neb aspoň mírnila záští, jež budily její útoky. „Přes dvacet let byla jsem s tebou připoutána na ohyzdný rožeň“, píše, přirovnávajíc svoji trýzeň k trýzni svatého Vavřince. Leč přece jejímu zkormoucenému duchu dostávalo se útěchy, neboť když jí oznamovali, jak o jejích spisech bylo řečeno, že zasluhují spálení, vykládá, jak se modlila k Bohu, jakož činívala v každé tísní,

a že Bůh jí řekl, ať jen důvěřuje svým schopnostem, neboť jsou od Něho, a že nikdo nespálí Pravdy.

Přečasto ve svých spisech Mechthilda utkvívá na kněžstvu, a její úvahy — některé praktické, jiné těm, kteří nejsou obeznámeni v symbolismu, podivínské — naznačují, v jak nesmírné bídě je vidí. Píšíc jménem Božím jednomu kanovníku, začíná, jak máme všichni společně děkovati svému nebeskému Otci za božský dar, který den ze dne a bez přestání vylévá ze Svaté Trojice v hříšná srdce, a potom líbezně dodává: „Neboť že tak vysoko létá, orel nedluží sově.“ Kromě toho povzbuzuje kněze, aby se více modlil, aby plně splácel své dluhy a žil prostě a takto s pokorným srdcem byl dobrým vzorem, a s mnoha jinými napomínkami též mu radí, aby měl dva pruty u lůžka, by se mohl bičovati, když se probudí. Mechthilda dodává, že se ptala Boha, jak takový člověk uchová se v tomto pozemském stavu bez hříchu, a že Bůh odpověděl: „Ať se drží vždy v bázni, jako myš sedící v pasti a čekající své smrti. Když jí, budiž střídmý a jemný, a když spí, budiž cudný a sám se Mnou.“

Dotýkajíc se některých povinností převora — a v tom ukazuje se znamenitě zku-

šenou — píše: „Budeš choditi každý den do nemocnice a konejšiti choré útěchou slova Božího a přispívati jim dobrotivě pozemskými věcmi, neboť Bůh jest bohat nade všecka bohatství. Budeš udržovati nemocné v čistotě, a vesel budeš s nimi po dobrém. Budeš též choditi do kuchyně a dohlížeti, aby o potřeby bratří dobře se pečovalo a aby tvá skrbliвість a kuchařova ledabylost neolupovala našeho Pána o sladký zpěv kůrový, neboť zesláblý kněz nikdy dobře nezpíval. Kromě toho hladový člověk nepřemýšlí do hloubky, a tak Bůh takovou nedbalostí zba-ven bývá nejlepších modliteb.“ Od pokynů kněžství Mechthilda přechází k výstrahám a vylévá své výčitky a zlé předpovědi s poetickou intenzitou. „Ach, Koruno svatého křesťanství, jak velice jsi pozbyla lesku! Tvoje drahé kamení vypadalo od té doby, co urážíš a hanobíš svaté křesťanské sliby. Tvoje zlato se zatemnilo v kalu nečistoty, neboť zvrhla jsi se a nemáš pravé lásky. Tvoje zdrženli- vost jest strávena žravým ohněm hltavosti, tvoje pokora jest utopena v bahně těla, tvoje slovo už neprospívá proti lžím světa, květy všech ctností s tebe oprchaly. Ach, Koruno svatého kněžství, jak jsi se ztenčila, a vpravdě nemáš ničeho než kněžskou moc, s kterouž

bojuješ proti Bohu a jeho vyvolenému. Proto Bůh tebe poníží, dokud se nenaučíš moudrosti. Nebo takto praví Pán: „Moji pastýři Jerusalémští stali se vražedníky a vlky, neboť zabíjejí před Mýma očima bílé beránky, a ovce jsou všechny nemocny, že se nemohou pásti zdravou pastvou rostoucí na horách, již jest božská láska a svatá nauka.“ Kdo nezná cesty do Pekla, ať pozoruje nesvaté kněžstvo, jež s ženami a dítkami a mnoha mrzkými hříchy tam rovnou spěje.“

Odsuzujíc kněžstvo, Mechthilda velebí život v ženských klášteřích, v allegorii nadepsané „Duchovní Klášter“, v němž vyobrazuje ctnosti, jež tam přebývají. „Láska“ jest abatyší, jež s horlivostí pečuje o sbor na těle i na duši; „Božská Pokora“ jest kaplanem; „Svatá Pokojnost Boží“ jest převorkou; a „Milující Dobrota“ jest podpřevorkou. „Naděje“ jest zpěvačkou, a naplněna jest svatou, pokornou zbožností, aby srdeční slabost zněla krásně v písni před Bohem, aby Bůh miloval noty, jež pěje v srdci; „Moudrost“ jest školmistryní, jež se všelikou dobrou vůlí učí nevědomé, i jest konvent uznáván za svatý a ctný; „Dobrota“ jest sklepnicí; „Milosrdenství“ hospodyní; a „Útrpnost“ opatrovnicí nemocných. Proboštem či knězem

jest „Božská Poslušnost“, jíž všechny tyto ctnosti jsou poddány. „Takto přebývá konvent v Bohu, a šťastni jsou, kteří přebývají v něm.“

Od tohoto duchovního sídla ctností přicházíme k jednomu z vidění Mechthildiných nejdříve zaznamenaných — vidění Pekla, s jeho ohněm a plamenem. Smrt byla snad prvním tajemstvím člověkovým, ale život posmrtný byl věcí jeho nekonečných dohadův. Ať v kterékoliv zemi nebo době, vždy se snažil, aby pozdvihl roušku, zastírající budoucnost, zobrazuje svoje marná úsilí symbolem. V době Mechthildině její svět byl zcela zabrán myšlením a hloubáním o příštím životě, pro Smrt, která na konci příštího století nabývala dramatické a malířské formy v příšerném a vše objímajícím Tanci Smrti, třebaš jeho nejranější dramatická forma jest z roku 1160, roku tak z blízka oblétaného morem, válkou a bouřením.

Někteří vyjadřovali se dlabáním do kamene nebo malbami na stěně, jiní, jako Mechthilda, vtělovali svá vidění a své ideje v bohatství obrazů slovních. Taková vidění a takové ideje hromadily se po věky, lišíce se od sebe jen nepatrně, a Mechthilda, užívajíc tohoto materiálu stereotypního, jen ujímá

nebo přidává k povšechnému souboru. Než i tak odtud vycítíme její osobnost. Začíná: „Viděla jsem místo, jehož jméno jest Věčná Nenávist“. Lucifer, nejodlehleji vzdálený od zdroje Světla, jest základním kamenem, a kolem něho spořádání jsou smrtelní hříchové. Nad ním jsou křesťané, nad těmi židé, a nejvýše od strašných hlubin pekelných pohané. Hrůza na hrůzu, jako ty, jež sto let před ní zobrazila Herrad von Landsperg, abatyše hohenburgská v Elsasku, a za padesát let po ní Dante, a vůči jejímu závěru, že když spatřila děsy Pekla, všech pět smyslů jejích zmrtvělo na tři dni, jako by omráčeny byly bleskem, jest význačno, že Dante praví, jak přemožen žalem pro milence, odsouzené, aby na vždy unášeni byli na větrech, „omdlel lítostí . . . a padl, jako mrtvé tělo padává.“

Takové smutné scény opouštíme s pocitem úlevy, abychom mžikem popatřili v její vidění Ráje, třebaš v jejích zapsaných zjeveních nenásleduje přímo po tomto, neboť, jak se zdá vhodno, jest jedním z nejposlednějších. Nazývajíc je „zakmitnutím Ráje“, praví, že „délka a šíře Ráje nemá konce“. Pak líčí dále — a to zvláště zajímá, poněvadž právě v tomto projevení někteří vykla-

datele uzřeli pojítko s Dantem¹ — že mezi tímto světem a tím přišla na místečko — Ráj Pozemský — kdež viděla stromy a svěží trávu a žádného býlí. Některé stromy měly jablka, ale ponejvíce sladké vonné listí. Čilé bystřiny tudy proudily a teplé větríky duly od severu. Vzduch byl libější než slovy možno pověděti. Nebylo tam, dodává, zvířat ani ptáků, neboť ty Bůh zůstavil jen lidem, i možno tam dlíti nerušeně. Z toho vyznívá zvláštní nota Mechthildy básnířky. Jak odlišno jest její cítění od cítění jejího bratra mystika, svatého Františka, kterémuž ptáci byli „sestřičkami“ a který „nade všecky ptáky miloval jistého ptáčka, jménem skřivánka“. Ale ačkoliv Mechthilda, se zřejmým uspokojením, nezřela ptáků, viděla Henocha a Eliáše a pozdravila Henocha, ptajíc se ho, kterak tam přišel. Sváté Písmo poskytlo jedině odpovědi: „Chodil s Bohem, a nebylo ho, nebo Bůh vzal ho.“ Promluvivši takto o Ráji Pozemském, Mechthilda vypráví dále o Nebeském, kdež vidí „vznášejíc se v úchvatu, jako vzduch se vznáší v záři sluneční“, duše, které, ač si nezasloužily Očistce, nevešly ještě v království Boží a jimž nedostane se odměn a korun, do-

¹ Nynější vzdělanci italští spíše vidí v Mathildě Dantově Mechtildu Hackebornskou než Mechthildu Magdeburskou.

kud v království to nevejdou. Potom uzavírá řkouc, že všechna království tohoto světa i Ráj pozemský i nebeský zajdou, a vše bude společně přebývati v Bohu“ — v Empyreu Dantově, kdež „viděl shromážděné, láskou svázané v jednu knihu, rozptýlené listy celého všehomíra; podstatu i přídavky a jejich vztahy, jako splynulé, v takové podobě, že co o tom pravím, jest pouhý plamínek.“

Na jejích pestrých stránkách najde se mnoho krásných a suggestivních myšlenek, jako třeba když „Porozumění“ rozmlouvá se „Svědomím“ a vyčítá mu, že jest zároveň pyšné i pokorné, a Svědomí vykládá, že jest hrdo, poněvadž jest ve styku s Bohem, a pokorno, poněvadž vykonalo tak málo dobrých skutků. A zase když „Porozumění“ a „Duše“ spolu rozprávějí. Porozumění, žádostivé, by všechno zvědělo, vyptává se Duše, čím to, že tak stkvoucí světlo z ní září, a Duše odpovídá otázkou, proč Porozumění se na to ptá, když vidí, že samo jest o tolik moudřejší než Duše. Když Porozumění rádo by přece vniklo v nevýslovné tajemství mezi Bohem a Duší, Duše odmítá odpověď, neboť, jak vysvětluje, jí jediné dáno jest sjednocení s Bohem, kterého Porozumění nikdy se nedopracuje. Nebo zase, když Mechthilda vypravujíc, jak Duše, ne již

vedená smysly, ale sama je vedoucí k žádoucímu cíli, praví: „Jest to podivná cesta, kterou věrná duše se ubírá, vedouc s sebou smysly, jako člověk vidoucí vodívá slepého. Na této cestě duše jest svobodna a beze strasti, neboť nežádá si ničeho než sloužiti svému Pánu, kterýž pořádá všecky věci k nejlepšímu.“

O Modlitbě, která jí nebyla „ničím jiným než dychtěním duše“, praví: „Srdce hořké oslazuje, srdce smutné rozveseluje, srdce chudé obohacuje, srdce tupé umoudřuje, srdce bázlivé vzmužuje, srdce slabé sílí, srdce slepé osvětluje, srdce studené rozpaluje. Stahuje velikého Boha v maličké srdce, vytahuje hladovou duši k plnému Bohu, svádí dva milující, Boha a duši, na rozkošné místo, kdež rozmlouvají o lásce.“

Zase v náladě sebezpytování píše: „Kterí smýšlejí duchovně, nejvíce zdržování bývají od plné dokonalosti tím, že tak málo pozornosti věnují malým hříchům. Pravím vám, v pravdě, že když se zdržím smíchu, který by nikomu neublížil, nebo skryji nějakou bolavost srdce nebo pocítím maličko netrpělivosti k své strasti, moje duše tak se zatemňuje a můj duch tak otupuje a mé srdce tak chladne, že bývám dohnána modliti se srdečně a dlouho a pokorně se vyznávati ze

všech svých chyb. Potom milost přichází ke mně zbídačelé znovu, a zalézám jako spráskaný pes do kuchyně.“

Ale všechny tyto a jim příbuzné myšlenky blednou vůči jejím hovorům o lásce. Láska byla základním tónem jejího života. Básnířkou se narodila, světicí se stala. Jak namáhavě usilovala k té metě a jak se stravovala v zápase mezi sebeovládáním a extasí, žádnými slovy by se nevyprávělo. Teprve když ušla část své cesty očištné, „nalezla v Utrpení těžkého, ale laskavého učitele nesmrtelných tajemství“, že mohla říci: „Pane, přináším tobě svůj poklad, jenž jest větší než hory, širší než svět, hlubší než moře, vyšší než oblaka, krásnější než slunce, početnější než hvězdy, a vyvažující celou zemi“. Tu táže se hlas Boží: „Jak slove ten tvůj poklad, ó obraze mého Božství?“

„Pane, slove žádostí mého srdce. Odtrhla jsem ji od světa a uchovala ji sobě a odepřela ji všem tvorům. Nyní už bych ji nerada nesla. Pane, kam ji položím?“

„Nikam nepoložíš žádosti svého srdce než na moje božské Srdce. Tam jedině nalezněš posilu“.

Láska a poznání, dvě tužby duše po poslední pravdě, jsou jejím častým thematem.

Někdy stavívá proti sobě Lásku s poznáním porozumění: „Kdo chce mnoho poznati a málo milovati, zůstane vždy jen na začátku dobrého života. I povinni jsme vytrvale pečovati, jak bychom se v tom líbili Bohu. Prostá láska s malým toliko poznáním vykoná veliké věci“; někdy s poznáním srdce —: „Moudré duši láska bez poznání zdá se tmou, poznání bez požívání čirou trýzní pekelnou. Požívání dostihne se jedině Smrtí.“ V jednom svém vidění, v znamenitém podobenství, líčí, jak láska vyřínuje se z Božství k lidstvu, pronikajíc tělo i duši. „Plyne bez úsilí“, praví, „jako pták ve vzduchu, když nemáchá křídly“. V témž vidění vidí Svatou Matku s nezahalenými ňadry, stojící na levici Boží, a Krista na pravici, ukazujícího svoje vždy otevřené rány, jak oba přimlouvají se za hříšné lidstvo, a dodává, že dokavad hřích trvá na zemi, dotud rány Kristovy zůstanou otevřeny a krvácející, byť bez bolesti, ale že po Soudném Dni se zhojí a na místo ran budou tam jakoby růžové lístky.¹

¹ První z těchto motivů — Svatá Panna a Kristus, orodující za hříšníky — viděti na miniatuře v Žaltáři Krále Jindřicha VI. (Brit. Mus. Cotton MS. Domitian. A. XVII circ. 1430, fol. 205), a dva přímluvčí odloučeně od obou těchto motivů v *Speculum humanae salvationis* (14. stol.). Ač *Spec. hum. salv.* jest pozdější než z doby Mechtildiny, literárním zdrojem motivu toho zdá se býti místo v knížce Arnauda

O Lásce, jak ji pojímala v poměru k své individualitě, nikdy nemůže napsati dosti. „Nemohu též strpěti, aby nějaká útěchamnou pohnula, vyjma jedinou moji lásku. Miluji své přátele pozemské v obcování nebeském a své nepřátele miluji svatou touhou po jejich spáse. Bůh má dosti všech dobrých věcí, kromě spojení s duší.“

Ale kde Mechthilda jako by se snažila o původní tón pro svou dobu, toť její tvrzení, že Bůh dychtí po duši, jako duše po Bohu. Totéž tvrzení nalézáme u Mistra Eckhardta, jenž jí úzce následoval dobou a možná že po této stránce i myšlením. „Bůh potřebuje člověka“, praví Eckhardt zcela prostě. A zase: „Bůh bez nás může tak málo, jako my bez něho.“ U Mechthildy od extase k extasi „srdce mluví k srdci“. Duše Mechthildina praví: „Pane, ty vždy stůněš láskou ke mně, a sám jsi to dobře dokázal. Zapsal jsi mne v Knihu

Chartresského, opata bonnevalského 1138—1156, *De laudibus B. M. V.* (J. Lutz a P. Perdrizet, *Spec. hum. salv.*, vol. 1., Mühlhausen, 1907), které možná že jí bylo předobře známo, zvláště bylo-li, pak pp. Lutz a Perdrizet usuzují, *Sp. h. s.* napsáno dominikánem, kterýž zajisté používal dominikánské nauky a tradice, a víme, že Mechthilda, i nebyla-li, jak se dovozovalo, terciářkou toho řádu, byla s ním v stálém a úzkém styku. Druhý motiv, poukaz na růžové lístky a Kristovy rány, zdá se býti myšlenkou číře původní a jednou z nejvíce okouzlujících idejí, jež se soustředily kol růže od té doby, co Afrodité pomazala mrtvé tělo Hektorovo vonným olejem z růží (*Illias*, XXIII, 186).

Božství. Utvořil jsi mne dle svého obrazu. Připoutal jsi mne rukama i nohama k svému boku. Ó dopřej mi, Miláčku, bych tebe pomazala.“

„Kde chceš vykonati své pomazání, moje milá?“

„Pane, chci roztrhnouti svoje šťastné srdce ve dvě a položit ti do něho.“

„Toť nejvzácnější pomazání, jaké bys mi mohla dáti, abych přebýval vždy ve tvé duši.“

Dále praví Bůh: „Toužil jsem po tobě dříve, než svět byl. Toužím po tobě a ty toužíš po mně. Když dvě hořící žádosti se spojí, tehdy láska jest dokonalá.“

Někdy milující duše prochází tmavou cestou a v opuštěnosti a zoufalství zvolává: „Pane, když jsi mi odňal vše, co jsem měla Tvého, aspoň nezbavuj mne svou milostí toho daru, který od přirození má každý pes — abych ve svém sklíčení byla Tobě věrna, beze vší vůle nedobré. Toho v pravdě více si žádám než všeho tvého nebeského království.“

A Božská Láska odpovídá: „Sladká Holubičko, tož poslyš mne. Dlužno, by tvoje skryté hledání mne našlo, dlužno, by tíseň tvého srdce mne dohnala, by tvoje milující stíhání tak mne unavilo, abych toužil ochla-

diti se v tvé čisté duši, v níž jsem uvězněn. Bušící vzdechy tvého citlivého srdce zapudily od tebe mou spravedlnost. Všecko mezi mnou a tebou jest v pořádku. Nemohu býti od tebe odtržen. Bychom i daleko byli rozdělení, odloučiti nás nikdy nemožno. Působím tobě nejvyšší bolest tělesnou. Kdybych se tobě dával, kolikrátkoliv bys chtěla, zbavil bych se tím sladkého útulku, jaký v tobě mám na tomto světě.“

Duše zase vykřikuje — ale již odvahy zbavena Božskou Láskou, od jejíhož neunavného vyhledávání není úniku —: „Ty jsi mne stíhala a zajala a svázala a zranila jsi mne tak hluboko, že se už nikdy neuzdravím. Zasadila jsi mi mnoho těžkých ran. Pověz mi, dostane se mi kdy uzdravení od Tebe? Nebudu od Tebe usmrcena? Sice lepší by bývalo bylo pro mne, bych Tě ani nebyla poznala“.

Po té odpovídá Láska: „Že jsem tě stíhala, bylo mi rozkoší. Že jsem tě zajala, bylo mou žádostí. Že jsem tě svázala, bylo mou radostí. Když jsem tě zranila, tehdy jsem se s tebou sjednotila. Tak jsem ti zasadila těžké rány, abych se tě zmocnila. Vyloudila jsem Všemohoucího Boha z jeho nebeského království a odňala mu jeho smrtelný život a

vrátila ho se ctí jeho Otcí. Jak můžeš, ubohý červe, zachrániti se ode mne?“

Ze všech vidění Mechthildiných žádné nezdá se dosahovati větší výše svrchované krásy nad to, ve kterém milující duše učí se cestě k svému božskému Milovníku. Připomíná to neobyčejně dvorský život a dvorskou poesii, přeložené do stavu extatického a zétherisované v parfum duchovností, jak duše splývá v jedno s Bohem. Přesedši tíseň kajícínosti, trýzeň zpovědi a námahu odpokávání a přemohši lásku Světa, pohrdání Dáblovo a svou vlastní vůli, duše zemdlená a toužící po svém božském Milenci a Bohu, zvolá: „Krásné Mládí, toužím po tobě. Kde tebe naleznu?“

Tu praví Mládí: „Slyším hlas, mluvící cosi o lásce. Mnoho dní jsem jí hledalo, ucházejíc se o ni, ale nikdy jsem neslyšelo jejího hlasu. Jsem rozechvěno. Půjdu, abych se s ní setkalo. Ona přináší spolu žalost i lásku. Ráno na úsvitě jest zanícení nejvroucnější, jež proniká duši.“

Pak mluví její komorníci, jimiž jest patero smyslů. „Paní, dlužno, aby se's vystrojila. Slyšeli jsme šeptati, že Kníže přijde za tebou na úsvitě, a sladký zpěv ptactva. Ne-prodlévej, Paní.“

Tak ona obleče si košili něžné pokory, tak pokorné, že nic by nebylo pokornějšího, a na ni bílý háv čisté cudnosti, tak čisté, že by nestrpěla myšlenek, slov nebo žádostí, které by ji mohly poskvřniti. Potom zahalí se v plášť svaté žádosti, který byla v zlatě vyšila všemi ctnostmi. Tak jde do lesa, jímž jest společnost svatých lidí. Nejsladčí slavíci tam pějí ve dne v noci o pravém spojení s Bohem. Zkouší připojiti se ve sváteční rej, t. j. napodobiti vyvolené.

Tu přichází Mládí a praví jí: „Budeš tančiti vesele právě jako moje Vyvolená.“

A ona odpovídá: „Nemohu tančiti, Pane, nevedeš-li mne ty. Chceš-li, abych radostně skákala, třeba, bys nejprve sám zpíval. Potom budu poskakovati pro lásku, od lásky k poznání, od poznání k požívání, od požívání nad všechny lidské smysly. Tam zůstanu a kroužiti budu na vždy.“¹

Potom mluví Mládí: „Tvůj čestný tanec byl dobrý. Pohov sobě, neboť jsi srdečně zemdlena. Přejď v poledne k stinné studánce, na lože lásky. Tam se občerstvíš.“

¹ Lze připomenouti, že Dante (*Ráj*, XXIV) vidí Svaté v Ráji kroužícími světly, z nichž vychází božský zpěv, a zase „točícími se dokola v takové podobě, jak se na jejich žhoucí lásku slušelo“.

Potom, zemdlena tancem, duše praví k svým komorníkům, smyslům: „Odejděte ode mne, půjdu, kde bych se ochladila.“

Tu praví smyslové: „Paní, chceš se občerstviti milujícími slzami svaté Maří Magdaleny? Ty tobě dostačí.“

„Mlčte, pánové; nevíte, co míním. Nepřekážete mi. Chtěla bych píti jednou za čas nemíšeného vína.“

„Paní, v čistotě Panny největší láska jest dostižena.“

„Možná. Mně není nejvyšší.“

„Paní, ochladila by se's v krvi mučedníkův.“

„Byla jsem mučena mnoho dní, i nemám potřebí přicházeti k tomu nyní.“

„Paní, stkvoucí jsou andělé a roztomilí v nádechu lásky. Chceš-li se ochladiti, povznes se s nimi.“

„Slast andělův působí mi lásky žal, dokud nezřím jejich Pána, svého Ženicha.“

„Paní, přijdeš-li tam, budeš nadobro oslepena, tak žhoucí jest Božství, jak sama dobře víš, neboť oheň a žár, jimiž hoří a svítí nebesa a všickni svatí, všecek vytéká z jeho božské hrudi a z jeho lidských úst, moudrostí Ducha Svatého. Kterak bys jej snesla hodinku?“

A duše odpovídá: „Neutopí se ryba ve vodě, neklesne pták ve vzduchu, nezhyne zlato v ohni, v němž nabývá své jasné a svítící ceny. Bůh každému tvoru propůjčil, aby udržel svou přirozenost. Kterak se budu protiviti své přirozenosti? Dlužno mi jíti ze všech věcí k Bohu, jenž jest mým Otcem Přirozeností, mým Bratrem svým člověčenstvím, mým Ženichem láskou a já jsem jeho na vždy.“

Umlčeni tímto divoucím vzletem svaté vášně, loučíme se s Mechthildou. Žila pro svou dobu a žije pro nás, jako jedna z „průkopníků člověčenstva na jediné cestě k odpočinku.“ „Z hlubin“ volala ona k Nebesům. Opouštíme ji v hudbě sfer.

O V Á L E Č N Ý C H
Z N A M E N Í C H
V P O V Ě T Ě Ř Í

Než si všimneme vzdušných bitev, jež v těchto nedávných dobách tak často byly popsány časopisy všech barev, není nevhodno uvést si několik takových vidění, jež se zjevila ve stoletích minulých.

Nejproslulejší a také nejpotvrzenější čte se v druhé knize machabejské (V, 2—4); vztahuje se na strašlivé doby pronásledování a válek Antiocha Epifana s Judskem. „V té době, vypravuje svatý letopisec, přihodilo se, že se všech míst v městě Jerusalemě po čtyřicet dní bylo viděti jezdce,

kteří jezdili v povětrí, jsouce oblečeni zlatohlavem a ozbrojeni kopími na způsob kohort; bylo pozorovati jízdné tlupy, jež se hnaly proti sobě; boje muž proti muži; zápasy, ve kterých se zmítaly štíty; zástupy vojínův ozbrojených přílbami a tasenými meči; posléze se spatřily metané oštěpy, zlaté jiskřící se zbraně a krunýře všech podob. Proto, dodává vypravovatel, všecko město prosilo Boha, by se tato vidění obrátila národu Božímu k dobrému: *Omnes rogabant in bonum monstra converti.*“ Což se opravdu stalo vítězstvími Mathatiášovými a jeho nesmrtelných synův, Machabejských.

„Tato vidění, praví učený komentátor Kornelius a Lapide, stala se přísluhou Andělův, kteří z rozkazu Božího líčili tyto válečné nástroje a tyto šiky pomocí par v ovzduší, by dali Židům výstrahu o krvavém stíhání, jež jich čekalo od Antiocha Epifana, a o bojích, jež proti němu bude podstoupiti Judovi Machabejskému a jeho bratřím.“

Potom proslulý ten jesuita připomíná jiná znamení a zjevení taková, jako třeba ona nesčetná vojska, jež se ukázala Židům v povětrí několik dní před dobytím Jerusalema Titem, jak vypravuje dějepisec Josef (*De bello judaico* 1. VII, c. 12); jako též ta

ohnivá vojska, o nichž mluví svatý Řehoř Veliký (*Hom. I. in Evang.*), viděv je na vlastní oči, a jež se ukázala ve vzduchu brzy před tím, než se vhrnuli do Italie barbaři, na znamení, praví slavný Učitel církevní, těch proudův lidské krve, jež zaplaví zemi. „Sám si vzpomínám, připojuje Kornelius a Lapide, na takováto vzdušná znamení, již jsem spatřil jako hoch v Belgii, než se začaly války, jichž tento kraj byl potom jevištěm, znamení vykládaná učenými osobnostmi jako předzvěsti těchto událostí.“

Přistupme nyní ku zjevu opravdu prorockému, který se ukázal v povětrí ve Westfalsku 22. ledna 1854 a který vzbudil veliký rozruch po všem Německu. Překládáme tu zprávu o něm z 20. čísla r. 1854 *Saarbotu*, protestantského listu v Sarrebrucku (*Dienstag, 14. Februar 1854*).

„22. ledna bylo pozorovati u Büderichu, vesnice na hlavní silnici mezi *Unnou* a *Werlem* imposantní úkaz (zrcadlení), který si dav vykládal jako zvěst veliké bitvy u *Bříz*, o níž se mluví v lidových podáních.

„Bychom se neuchylovali, slyšme, co přemnoho očitých svědkův, jak tvrdí, vidělo 22. ledna t. r., krátce před západem slunce, se

Schlückingenského návrší, odtud, kde stojí osamělý dům: Směrem k Schafhaus-skému lesu táhlo obrovské vojsko. Sehnul-li se až k zemi, bylo pod koni bez překážky viděti až na obzor a bylo do podrobná pozorovati jejich pohyby. Bylo též viděti spousty pěších v mnoha oddílech, a blýskaly se jim muškety. Za nimi se táhl do nedozírna řetěz vozův, obklopený jízdou postupující k vesnici *Hemerde*. Uniformu měla jízda bílou. Když přišla pěchota do schafhausského lesa a když jízda přitáhla až skoro k němu, stromy zmizely v oblacích hustého kouře. Západ slunce učinil konec tomuto tak neobyčejně zajímavému dramatu.“

Pravili jsme, že tento zjev prudce vzrušil mysl v Německu. Úřady zavedly o tom vyšetřování; bylo vyslechnuto mnoho svědkův, a zjev předložen soudu učeného p. von Humbolda. Vyslovil se pro *vzdušné zrcadlení*. Možná že však uvidíme, bylo-li to zrcadlení přítomné, či spíše *budoucí*.

Teď spatříme právě defilování těchto vzdušných vojův, data pozdějšího než válka francouzsko-německá. Předně děje se to v Polsku. „2. února 1871, jak přinášejí zprávu *Poznaňské Noviny* v jednom čísle z řečeného

měsíce, obyvatelé vesnice Golaze v okrese petrikawském (v Poznaňsku), byli po dvě hodiny svědky veliké bitvy, kterou svedla na jejich území fantastická vojska. Bitevní linie rozvíjela se klikatě po nesmírné rozloze: jízda i pěchota byly v řadě vedle sebe. Zcela jasně bylo rozeznati prapory a přílby hulánův jako též střih jejich uniformy, nikoli však barvy; obličejové též byly zřetelny, přes hustá mračna, v nichž se pohybovali.

„Pěchota se vyrojovala; na ni hnala se jízda; někteří jezdcové se oddělovali a sváděli potyčky; potom vrhly se proti sobě celé kolonny, vyrážejíce se sečnou zbraní, vracejíce se zase, stíhajíce se bez oddechu, s měnivým štěstím. O něco dále stály proti sobě nepohnutě divise jízdy. Před každou divisi bylo viděti jezdce, též nepohnutého, se schýlenou šavlí v ruce. Náhle se šavle zdvihne, kuň vrhne se před sebe s údivnou prudkostí, jež strhne s sebou celou divisi.

„Sníh pod kopyty koní lítá, až zatemňuje obzor; zároveň dávají se do nevylicitelné řeže kolonny nepřátelské a skýtají zraku černou pohyblivou massu, jež na konec vybuchne jako nějaký podkop a za třeskotu se vzdaluje; bojiště zůstává vystláno lidmi a koni. Prelud ten byl někdy takový, že bylo

viděti, jak jezdcové pádají na zemi se svých koní; zápasící kryli zemi jako chomáče sněhové; bylo viděti opuštěné koně, jak pobíhaly volně sem tam.

„Z davu divákův vyrážely při tomto pohledu výkřiky zděšení; ženy a děti jako šílené utíkaly domů. Přece však bylo nebe toho dne jasno, až na okruh kolem zápasících, jež zahalovala nejhustší mračna. Ale obraz byl tak přiblížen, že lidé se jevili v přirozené velikosti. Nejučenější z davu poznali v tomto zjevení prosté vzdušné zrcadlení. Ba našli se dva zvědavci, kteří se pustili k těmto fantastickým vojům; viděli je s nemalým rozčilením, jak jdou těmi hustými massami a šlapou po mrtvolách; oni však sami neviděli ze všeho toho nic. Vrátivše se, měli před sebou jako prve totéž divadlo. Úkaz potrval, až zmizel s obzoru poslední denní paprsek. Čím bylo slunce níže, massy zápasících nabývaly větší určitosti. Posléze bitva zmizela přes vrcholky sousedního lesa, v temném pozadí.“

Byl to pouhý prelud optický? byla to, v pozítří příměří, předpověď do budoucnosti? necháváme čtenáři, by si odpověděl.

Dva německé časopisy, stuttgartský *Deutsches Volksblatt* a *Badischer Beobachter* z 6. srpna 1871, vypravují nám o zjevení vojska v povětrí, které vzbudilo pozornost na březích Rýna a ve Švýcarsku, kde svato-havelský *Volksblatt* přinesl o něm následující zprávu ve svém čísle z 19. srpna, otištěnou *Brusselským kurýrem* z 24. září takto:

„Osmnáct osob prohlásilo s největší určitostí, jsouce ochotny, třeba-li, stvrditi to přísahou, že když byly 22. července v *** (dle *Badischer Beobachter* v Steinachu, v zemi bádenské) asi v půl deváté večer před hospodou „u Orla“, jedna z nich podívala se na nebe a úlekem vykřikla. Tu pohlédly vzhůru všechny a spatřily zřetelně jakousi silnici, vedoucí od severu na jih. Touto silnicí cválal s korunou na hlavě veliký a vznešený jezdec, sedě na nádherném komoni. Za nim jeli důstojníci, potom táhla pěchota, s hejtmany na koních před jejich setninami, potom jízda, dělostřelectvo, vozatajstvo atd. Bylo to, dle mínění jednoho z divákův, vrátivšího se z vojny, jako vojsko táhnoucí do boje. Když král minul jistou skalinu, tu se ukázal jako obyčejný důstojník, ale hlavu měl zmrzačenu. Za chvíli toto zjevení se ztratilo na jižním obzoru.

„Za několik dní, připojuje *Brusselský kurýr*, sedmi až pětiletá děvčátka, vracející se večer k sedmé hodině domů se hřbitova v G . . . , spatřila na nebi sílu vojska, táhnoucího od jihu na sever.

„Náš zpravodaj zahrnul děti otázkami a poznal, že tato prostosrdečná nevinná děvčátka mluvila holou pravdu“.

San-Galler Volksblatt, jak píše *Brusselský kurýr*, dodává:

„Píše se nám z osady hned vedle, z Riedenu, že téhož dne a téže hodiny několik osob odtud pozorovalo táž zjevení.

„Nikdy, praví, jsme nespatrii nic krásnějšího. Stkvělá červeň večera, lesknoucí se mračna, ozdobená nádhernými železnicemi, vojskem, sbory všech uniforem a všech zbraní, vše to nás ohromilo. Toto velikolepé divadlo bylo pozorovati půl hodiny.“

Posléze, abychom se nešířili, řekněme stručně, „že počátkem téhož měsíce července 1871 čtyři hoši od dvanácti do patnácti let, pasouce krávy na půl míle od vesnice Chémery, v okrese thionvillském, na ráz spatřili v povětří přemnoho vojska; přicházelo ze dvou rozličných směrův a sráželo se, by po-

stupovalo dále ve směru vesnice. Někteří vojíni měli obyčejnou francouzskou uniformu, jiní byli oblečeni bíle. Tyto sbory, sestávající z pěších i jezdcův, táhly v oddílech. Než minuly, trvalo asi hodinu.“

Tyto podrobnosti jsou mám stvrzeny jistou osobou, dobře známou s těmito čtyřmi hochy, kteří jí vylíčili svoje vidění bez jakéhokoliv rozporu v podrobnostech a bez jakékoliv známky, že by podváděli nebo měli illuse.

Co znamenají všechny tyto válečné výjevy po takovém krveprolévání? Nejsme touto vytrvalostí, s jakou k nám mluví živlové o válce, naléhavě vybízení ke křesťanské bdělosti, když nikdo už není jist svým zítřkem?

Abbé J. M. CURICQUE

NOVALIS
H Y M N Y
N O C I

PŘELOŽIL
BOHUSLAV REYNEK

I

Který z živoucích, smyslem obdařených, nemiluje přede všemi divy prostoru kol sebe rozšířeného vše oblažujícího světla — s jeho barvami, s paprsky a vlnami; s libou všudy přítomností jako budící den. Jako života duši nejvnitřnější je vydechuje hvězd ohromný svět a v tanci pluje modrým jeho přílivem — dýchá je jiskřící věčně odpočívající kámen, zamyšlená, ssající rostlina i divoké, hořící, mnohotvárné zvíře — ale především nádherný cizinec moudrých očí, vznášející se chůze a něžně uzavřených, zvuky bohatých rtů. Jako král pozemské přírody volá každou sílu k nespočetným proměnám, spájí a rozlučuje nekonečné svazky, věsí nebeský svůj obraz všem tvorům pozemským na šíji. — Pouhá přítomnost jeho zjevuje zázračnou nádheru říší světa.

Odvracím se ku svaté, nevýslovné, tajemné noci. Svět leží u veliké dáli — v hlubokou hrobku pochován — pusto a osamoceno jest jeho místo. Strunami hrudi vane hluboký smutek. V krůpějích rosných nechť skanu a s popelem se smísím. — Dálavy vzpomínky, přání mladosti, sny dětství, celého života krátké radosti a marné naděje přicházejí v šedých šatech, jako večerní mlha po slunce západu. V jiných prostorách světlo rozbilo veselé stanoví. Či nevrátí se nikdy již k svým dětem, jež s věrou nevinou ho čekají?

Co náhle, tolik tušení naplněno, pod srdcem pramení a bolesti dech měkký pohlcuje? Zda i ty máš zalíbení v nás, ó tmavá noci? Co pod pláštěm svým držíš, silou neviditelnou mi v duši útočícího? Balšám drahocenný kane ze tvé ruky, ze svazku máku. Těžká křídla citův nadzdvihuješ. Temně a nevýslovně rozechvěni jsme — vidím vážnou tvář, radostně zaleknutou, jež mírně a plna zbožnosti se ke mně sklání a v nekonečně zapletených kadeřích matčino milé mládí zřítí dává. Jak ubohým a dětinským teď jeví se mi světlo, jak radostným a požehnaným rozloučení dne. — Jen proto tedy, že noc odvrací od tebe služebníky tvé, nasilo jsi

v dálky prostoru zářících koulí, by zvěstovaly
tvoji všemohoucnost — návrat tvůj — v době
vzdálenosti tvé. Nebeštějšími než jiskřící hvěz-
dy zdají se nám nekonečné zraky, které noc
v nás otevřela. Dále vidí, než nejbledší oněch
nesčíslných vojsk — nepotřebující světla, pro-
zírají hlubiny duše milující — což vyšší pro-
stor nevýslovnou plní rozkoší. Sláva budiž krá-
lovně světa, vznešené zvěstovatelce svatých
světů, pěstounce blažené lásky — ona posílá
mi tě — Milenko něžná — líbezné slunce noci,
— teď bdím — neboť jsem Tvůj i Svůj -- tys
Noc mi zvěstovala k životu — Člověkem jsi
mne učinila — strav výhni duchovou mé tělo,
bych vzdušný s tebou úže pojil se a
věčně trvala Noc Svatební.

II

Dlužno, aby vždy se jitro navracelo? Ne-
skončí se nikdy pozemského moc? Či-
lost neblahá tráví nebeský nádech noci. Ne-
bude lásky tajemná oběť nikdy věčně hořeti?
Odměřen byl světlu čas; ale bez času i bez
prostoru jest vláda noci. — Věčná jesti doba
spánku. Svatý spánku — neoblažuj příliš zříd-
ka zasvěcených noci při pozemském díle. Jen
bláhoví ti nerozumějí a nevědí o jiném spán-
ku než o stínu, který v šeru opravdové noci
milosrdně na ně kladeš. Necítí tebe ve zla-
tém přílivu hroznů — v zázračném oleji man-
dlovníku a ve hnědé šťávě máku. Nevědí, že
tys to, jenž se vznáší nad něžné dívky ňadry
a v nebe mění klín — netuší, že z dávných bájí
nebesa otevíraje vstříc vycházíš, klíč že cho-
váš ku příbytkům blažených, nekoneč-
ných tajemství mlčící posel.

III

Dříve, kdy jsem horké slzy proléval, kdy v bolesti se rozpustivši, naděje má se rozplývala, kdy samoten jsem stál na zprahlém pahorku, který v těsný, tmavý prostor podobu žití mého skryl — samoten, jak žádný osamělý dosud nebyl, hnán nevýslovnou úzkostí, vysílen, jediná jen myšlenka bídy ještě. — Když tak ohlížel jsem se po spáse, nemoha ni v před, ni v zad, a na prchajícím, zhaslém žití lpěl nekonečnou touhou: — Tu z modrých dálek prochvěl mne dech šera — s výší někdejší mé blaženosti — a náhle přetrhla se narození tkáň — pouto světla. Prchla nádhera země a můj smutek s ní — bol slil se v nový, nevyzpytný svět — ty, noci nadšení, dřímoto nebes, jsi na mne sestoupila — kraj se tiše zdvihal; nad krajem se vznášel můj odpoutaný, nově narozený duch. V oblak prachu pro-

měnil se pahorek — skrze oblak uviděl jsem
proměněné tahy milenčiny. Věčnost spočívala
jí ve zracích, vzal jsem ji za ruce a slzy změnily
se v jiskřící, neroztržitelný svazek. Tisíciletí
táhla dolů v dáli, jako bouře. Na její šíji
jsem plakal novému životu rozkošné slzy. — Byl
to prvý, jediný sen — a teprv od té doby cítím
věčnou, nezměnitelnou víru v nebesa
Noci a jejich světlo, Milenku.

IV

Nyní vím, poslední až bude jitro — až světlo nebude se již noci a lásky báti — až věčna bude dřímota a Jediný jen, nevyčerpatelný Sen. Únavu nebeskou v sobě cítím. — Daleka i únavna mi byla pouť ku svatému Hrobu, tížící kříž. Křišťálné vlny, která, hrubým smyslům neznatelná, vyvěrá v temnotném klíně pahorku, u jehož paty se pozemský tříští příboj, jí kdo okusil, kdo ve výši stál na světa pohraničních horách a v opačnou stranu na novou zemi, sídlo noci, patřil, ten věru nevrátí se ve světa shon, v zemi, kde světlo přebývá u věčném nepokoji.

Nahoře staví si chaty, chaty míru, touží a miluje, vyhlíží, až hodin veškerých nejmítanější jej stáhne v studnu pramene — pozemské na povrchu pluje, v bouřích se vrací, ale co lásky dotykem se svatým stalo, proudí rozpuštěno

skrytými chodbami v opačný okrsek, kde, jako vůně, se mísí s láskami zesnulými. Dosud, živé světlo, probouzíš unaveného k práci — život radostný mi vnukáš — ale neodvábíš mne od pomníku vzpomínky, mechem porostlého. Rád pilných rukou přiložím, ohlédnu se všude, kde mne potřebovati budeš, slaviti budu plnou nádeheru tvé záře — bez omrzení následovati díla tvého umělého krásnou souvislost, rád pozorovati tvých mocných, svítících hodin důmyslný chod — sil zpytovati souměrnost a pravidla hry zázračné nespočetných prostorův a jejich časův. Ale noci věrno zůstane mé tajné srdce a tvořící lásce, její dceři. Zda mi můžeš ukázati srdce věčně věrné? má slunce tvoje přívětivé oči, které poznaly by mne? Vezmou mne tvé hvězdy za žádostivou ruku? zopětují můj něžný stisk a laskající slovo? Zda přizdobilo jsi je barvami a lehkým obrysem — či dala Ona zdobě tvé významu vyššího a milejšího? Které rozkoše, kterého požitku podává život tvůj, jež by vyvážily všechna vytržení smrti? Zda vše, co nadšením nás plní, nemá barvy noci? Ona mateřsky tě nosí a jí děkuješ za všecku slávu svou. Samo v sobě bys vyprchalo, v prostor nekonečný bys se rozptýlilo, kdyby tě ne-

držela, tě nepoutala, bys zahřálo se a plameny
šlehajíc vytvořilo svět. Věru, já byl jsem, než
jsi bylo ty — matka mne se sourozenci vyslala,
svět tvůj obýváti, jej láskou posvětit, aby
věčně zřeným pomníkem se stal — osaditi jej
květinami, které nikdy nevadnou. Nedožrály
ještě božské myšlenky tyto — Stop našeho
zjevení jest dosud málo — Hodiny tvé ukáží
konec času, až jedním z nás se staneš a plno
lásky a horoucnosti pohasneš a zemřeš. V sobě
cítím čilosti tvé konec — nebeskou volnost,
blažený návrat. V divokých bolestech pozná-
vám vzdálenost tvoji od našeho domova, od-
por tvůj proti starému, nádhernému nebi. Zlost
a běsnění tvé marny jsou. Nespalitelný stojí
Kříž — vítězný prapor našeho rodu.

Hle, přecházím
A trýzeň vše
Se ostnem stane
Mi rozkoše.

Bez konce život
Vře tělem mým,
Když se své výše
Na tebe zřím.

Jen krátký čas,
A břímě prost
Zpit lehnu v klín
Své lásky host.

Tam pod pahorkem
Tvá hasne zář', —
Stín věncem chladu
Mi roubí tvář.

Ssaj, milovaná,
Neustaň ssát,
Bych mohl zesnout
A milovat.

Tok Smrti tuším
Omlazující,
Má krev jest éther
A balšám v líci —

Jsem víry pln,
Když den se rdí,
Za noci svaté
Mru ve výhni.

V

Nad lidí do daleka rozloženými kmeny panoval před časy němou silou osud železný. Temný, těžký pás kol úzkostné se vinul duše — Nekonečna byla země — pobyt bohův a jejich domov. Od věků stála tajemná jejich stavba. Nad jitra rudými horami, v moře svatém klínu dlelo slunce, vše zažíhající, živoucí světlo. Starý obr nesl blažený svět. Pevně pod horami leželi prasynové matky země. Bezmocni ve svém ničivém záští proti novému, nádhernému rodu bohův a jeho pokrevencům, radujícím se lidem. Moře temná, zelená hloubka byla klínem bohyně. V křišťálových slujích hýřil bujný národ. Řeky, stromy, květiny a zvířata měly lidského ducha. Sladčeji chutnalo víno, naléváno viditelnou plností mláď — bůh ve hroznech — milující, mateřská bo-

hyně plnými zlatými snopy do výše rostoucí —
lásky svaté opojení sladkou službou nejkrás-
nější z božských žen — věčně pestrá slavnost
dítek nebeských a obyvatel země — tak šuměl
život jako jediné jaro staletími — Všechna
pokolení dětsky uctívala něžný, tisícový pla-
men jako nejvyšší moc světa. Jediná jen my-
šlenka, jediný přízrak hrůzný,

Jenž strašný hodujícím zjevil se,
Jich srdce divě zděsil v sledním boji.
Zde moci neměli již bohové,
By duši zkonejšili těchou svojí.
Vždy nacházel si cesty tajemné,
Ni dar, ni prosba záští neukojí;
Smrt byla to, jež tento sladký kvas
Za lkání, slzí, ukončila v ráz.

Na věky tak od všeho odloučení,
Co srdcem chvěje v sladké rozkoši,
Kdy milovaných na blízku již není —
Ti chřadnou v marné touze, bolestí, —
Mdlé mrtvým uděleno pouze snění,
Jen bojovati měli — bezmocni.
Jak vlnu stavil rozkoše mdlý dech
Útrapy nekonečné skalný břeh.

Pln odvahy a s duší vznícenou
Si člověk zkrášlil věčných temnot zdání;
Sní jinoch něžný, shasiv lampu svou —
Jest libý konec — jako harfy vání.
Ve stínu vzpomínky se rozplynou,
Tak pěla píseň v teskném usmívání.
Však nerozluštěna jest věčná noc,
Znak vážný, kterým vládne dálná moc.

Ku konci se chýlil starý svět. Povadl mladého rodu sad — vzhůru ve volný, pustý prostor spěli nedětští, rostoucí lidé. Bohové zmizeli s průvodem svým — Osamocena i neživa zůstala příroda. Železným řetězem poutalo ji suchopárné číslo a přísná míra. Jako v prach a vání rozptýlil se v temná slova nesmírný květ života. Uprchla zaklínající víra, i vše proměňující, vše zpřizňující družka nebes, obraznost. Nepřívětivě vál chladný vítr severní nad ztuhlou nivou, a ztuhlá domovina zázraků vyvanula v éther. Dálavy nebeské se naplnily svítícími světy. Ve hlubší svatostan, v srdce vyšší prostor vzdálila se s mocnostmi svými Duše světa, by vládla zde až k zoře svítající světa nádhery. Světlo nebylo již bohův sídlem a znakem nebeským — noci závoj přes se pře-

hodili. Noc zjevení se stala mocným klínem — do něho se navrátili bohové — zasnuli, by v nových, nádhernějších podobách vešli v pozměněný svět. V národě, který všemi opovrhován jsa, záhy dozrál a blažené nevinnosti mládí se vzdorně odcizil, s tváří nikdy nezřetnou se nový zjevil svět — V chudobě chyše básnické — Syn první Panny a Matky — Objekt tajuplného plod nekonečný. Východu tisící, květnatá moudrost první rozeznala nové doby počátek — ku pokorné kolébce Králově značila jí hvězda cestu. Jménem dálné budoucnosti vzdávali mu čest nádherou a vůní, nejvyššími zázraky přírody. V samotě se rozvíjelo nebeské srdce ve květný kalich všemohoucí lásky — k Otcově vznešené jsouc obráceno tváří a na líbezně vážné Matky nadrech, plných blažené tuchy, spočívajíc. Se zbožňující vroucností patřil věstící zrak zkvétajícího Dítka na dny budoucí, za miláčky svými, výhonky božského svého pně, bez starosti o dnů svých osud pozemský. Záhy shromáždila se kol něho nejněžnější srdce, vroucí láskou tajemně jata. Jako květiny pučel nový, cizí život v jeho blízkosti. Slova nevyčerpatelná, poselství všech nejradostnější, jako jiskry Ducha božského

padala s přívětivých jeho rtů. Z dálného pobřeží, zrozen pod radostným nebem Hellady, přišel pěvec do Palestiny a celým srdcem vzdal se zázračnému dítku:

Jsi jinoch, který dávná staletí
Na hrobech našich stojí v přemítání;
V tmách utěšující jsi znamení —
Vyššího lidství slastné zvěstování.
Co stápělo nás v hoře nejhlubší,
Teď v sladké touze nad námi se sklání.
Nám život věčný smrtí prosvítá,
Jsi Smrt, jež teprv uzdravení dá.

Pěvec pln radosti spěl v Indostan — srdce sladkou láskou maje opojeno; ve zpěvech ohnivých rozsel zprávu pod libým nebem tím, že se tisíc srdcí k němu naklonilo a poselství radostné v tisíci vyrůstalo snítkách. Záhy po pěvcově odchodu stal se lahodný život obětí hlubokého lidského úpadku — Onť zemřel u mladistvém věku, odtržen od milovaného světa, od plačící Matky a váhajících přátel svých. Muk nevýslovných temný kalich vyprázdnila ústa líbezná — Za hrůzné úzkosti se přiblížila chvíle narození nového světa. Těžce

zápasil se staré smrti děsem. — Těžce doléhal naň útlak světa starého. Jednou ještě přívětivě shlédl k Matce své — tu přiblížila se věčné lásky ruka osvobozující — i zesnul. Málo dnů jen visel hluboký závoj nade hřmícím mořem, nad chvějící se zemí — nesčetné slzy milenci plakali — Rozpečetěno jest tajemství — duchové nebeští zdvihli prastarý kámen s temného hrobu. Andělé seděli u spícího — ze snů jeho něžně vytvořeni — Probudiv se v nové božské slávě, vystoupil na výši znovu zrozeného světa — vlastní rukou pohřbil starou mrtvolu v opuštěnou sluj a rukou všemohoucí kámen na ni vložil, jehož nižádná moc nezdvihne.

Dosud pláčí milí tvoji slzy radosti, slzy dojmutí a díků nekonečných na tvém rově — zří tě dosud, zaleknuti radostně, vstávati z mrtvých — a sebe s tebou; zří v sladké vroucnosti tě plakati na blažených ňadrech Matčiných, vážně s přátely putovati, slova pronášeti, jako se stromu života utržená. Zří tě s celou touhou pospíchatí v náručí Otcovo, jemuž mladé lidstvo přinášíš a zlaté budoucnosti pohár nevy-sychající. Matka záhy spěla za tebou — u vítězoslávě nebeské — Prvá byla v nové domovině u tebe. Dávné časy uplynuly od doby té,

a k nádheře vždy vyšší dospívalo nové tvoje
tvorstvo — a tisícové, bolestmi a mukou hnáni,
víry, věrnosti a touhy plni za tebou odešli —
s tebou i s Pannou nebeskou v říši lásky vlád-
nou — slouží v chrámu nebeské Smrti a na
věky jsou tví.

Jest kámen pozdvižen —
Svět znovu povstal k žití —
Tví chceme býti jen
A pout již necítiti.
Nejtrpčí žití bol
Se zlaté misky bojí,
Zem mizí, život kol,
Za Tělem, Krví tvojí.

Smrt volá ku svatbě —
Jsou lampy rozžihány —
A pohotově panny —
Jest dosti oleje —
Kéž dálky zazněly by
Tvým záhy příchodem,
Hlas hvězd kéž zvolá libý
K nám lidským jazykem.

Maria, k tobě zvedá
Se srdcí tisíce.

Jim život pravdy nedá,
Jen touží po tobě.
Že zacelí se rány,
Mi temná rozkoš dí —
Těm, které ruka Panny
Přivine ke hrudi.

Tak mnozí plni vznětu
Zlou mukou stráveni
A prchající světu
Se k tobě utekli;
Již pomocní nám byli
V tak mnohé bolesti —
K těm jsme se přiblížili
A chceme zůstatí.

Teď na hrobech již nelká,
Kdo věří miluje.
Slast lásky žije velká,
Jež nikdy nezemře —
Žár touhy uhašeti
Noc dává nadšení —
A věrné nebes děti
Mu srdce hlídají.

Již usmířené vítá
Věčného žití luh;

V nás výheň vnitřní svítá,
Jest proměněn náš duch.
Hvězd rozlijí se reje
Ve víno zlatisté,
Ó k žití vypijme je,
Hvězdami budeme.

Jest láska volna zase
A není rozluky.
Jak moře ve vln kráse
Hřmí život odvěký.
Noc věčná rozkoše je
A věčné básně zář —
Jediné slunce hřeje:
Hle, Hospodina tvář.

VI

TOUHA PO SMRTI

V klín země sstupme, temnoty,
Ze světla pojdme říše,
Vztek bolu, naráz divoký
Nám nadějí vstříc dýše.
Těsného člunu s námi let
Se k nebes břehu řítí vpřed.

Věk noci budiž pochválen,
Odvěkých dřímot doba.
Zajisté, že nás zahřál den,
Vyssála dlouhá zloba.
Slast vyprchala ciziny,
Jest čas se k Otci vrátiti.

Co na světě si počneme
S věrností, láskou svojí.
Vše dávné odstrčeno v tmě,
Nás nové neukojí.
Ó, v srdci zarmoucen jest, sám,
Kdo v minulosti vešel chrám.

Tu svítil ještě smyslů žár,
V plamenech k výši plály,
Otcovu tvář i ruky tvar
Tu lidé ještě znali.
A duchem, jenž se k výši vzpial,
se mnohý tvůrci podobal.

Ó doby pradávné, kdy pně
Se pnuly v květů žízni.
Kdy dítky v tuše nebeské
Po smrti prahly, trýzni.
Byť život, rozkoš vábila,
přec láskou srdce pukala.

Kdy u zápalu mladistvém
Bůh živý dal se zříti
A časné smrti z lásky k všem
Dal sladké svoje žití.
Bol přijal, těžký strachu sten
By vždy nám drahý zůstal jen.

Tu dobu s touhou úzkostnou
Zřím skrytu ve tmy řasy,
Dny stále přicházejí, jdou,
A Žízně neuhasí.
Nuž domů navraťme se zas,
I spatříme ten svatý čas.

Již nejdražší ve hrobě dlí
Jest návrat tedy volný.
Jich rov jest cíle znamení,
Hle, jímá nás cit bolný.
Nám opadal zde všečen květ —
Jest srdce pusto — prázdný svět.

Tak nekonečně, tajemně,
Nás sladká hrůza jímá —
To bol náš dálky, zdá se mně,
Dýchají rtoma svýma.
To milí také touží snad,
Dech touhy jejich cítím vát.

Sstupuji k sladké Nevěště
K Ježíši Miláčkovi —
Pln útěchy se soumrak rdě,
Plá šťastným, laská rovy,
Sen zlomí tíhu našich pout,
V klín Otcův dá nám odeplout.

*

*

*

H E R S A R T D E L A
V I L L E M A R Q U É

Vetkl jsem v pozlacené náprilbi šlechticovo
Železné péro, nikoliv bez krásy.

Alfred de Vigny: DUCH ČISTÝ.

Theodor Hersart, vikomt de la Villemarqué, se narodil v dubnu 1815. Jeho starobylá rodina jest původem z kraje lamballského, kde jest statek, od něhož má jméno. Znakem jejím jest *zlatá s padací mříží barvy černé*. Narodil se tuším v Quimperlé; tam aspoň, na kilometr od hezkého města, v němž žvatlají Isola a Ellé, bydlí ve svém domě Keranskeru, uprostřed hlubokých lešův. Keransker jest moderní zámek vystavěný v parku, jehož dvěma zajímavostmi jsou starý hrad, který byl sídlem Cambryho, a velikánský dolmen, přenešený tam péčí udatného velmože keranskerského.

Jsou daleko ty dni, kdy p. de la Villemarqué přišel do Paříže z hloubi Bretaně, již úplně zabrán ideou, jež bude vírou a ctí celého jeho života! Kde jsou učitelé, jež měl tehdy, chodě do školy chartesské? Kde jsou přátelé z této doby: oba Courcyové, Brizeux, Aurelián de Courson? Jediný žije dosud a nikoliv méně statný než pan de la Villemarqué sám, pan Audren de Kerdrel; a jest to

radost, když se s nimi shledáváme každého roku na Sjezdu *Bretonského sdružení*, s těmito šedivými bohatýry zápasivšími za Bretaň, kteří mají stále krásné mládí junákův.

Jak daleko jsou časy opatství v Bois, a v jaké melancholii vzpomínek se asi zjevuje básníku veliký stín tohoto Chateaubrianda, jehož znal!

Těmito časy, těmito dobrými starými časy nejsou-liž ty, o nichž Brizeux říkal Hersartovi:

Časy dávné, ó časy posvátné, — Tehdy bylo slyšeti v Bretani — V každém lese zpívati ptáky — V každé vesnici zpívati Bardy!

Panu de la Villemarqué bylo dvacet let, když odejel do Walesu, dychtiv stisknouti ruce těmto bratřím Bretoňcům a mluvit s nimi řečí armorickou, které jistě ještě rozuměli.

Právě těmto zpíval Lamartine v rytmu krásných veršův Francie:

*Když se setkávali na vlnách neb na pobřeží,
Živě si vzpomínajíce na jistý dávný odjezd,
Naši otcové si ukazovali dvě půlí meče,
Z kterých každý z nich si uchovával část symbolickou.*

Bratře, říkali si, poznáváš ten čepel?

*Že jest to ten čistý lesk, ta tvrdost, to vlasové
A ocel, již taval týž plamen, [ostří!
Že se sceluje žilka s žilkou!*

A k nim také La Villemarqué chtěl volati s radostí:

*..... Ó synové těchže krajův,
Jsme zlomkem toho vítězného meče;
Pohleďte nám na oči, na vlasy, na obličej,
Nepoznáváte nás po jádru srdce?*

Vypravuje se — bajka patrně, — že přivedli k sobě našeho bretoňského šlechtice a jakéhosi walesského doktora, který hájil těchže teorií. Ani bretonsky ani walessky nemohli se dorozuměti; anglicky také ne, francouzsky o nic lépe; na štěstí uměli oba latinsky a teprve v této staré mrtvé řeči si vyměnili své živoucí naděje.

Přece však pan de la Villemarqué recitoval několik z těch krásných básní, jež za nedlouho sestaví v *Barzaz-Breiz*, a bardové walesští pochopili tehdy, že se shledávají sbratrem. Tohoto dne v *eistewoddu* byl mladý bretoňský básník slavně uveden mezi bardy.

Uchoval si znamení toho na čele po celý svůj život.

Léta 1838 vyšel *Barzaz-Breiz*, sbírka lidových zpěvů Bretaně. Úspěch byl nesmírný.

„Autor, praví p. de Kerdrel, myslil, že vystřelil jenom z bambitky, a byla to rána dělová“. Uslyšel ji celý svět a poznal salvu na počest Bretaně.

Nikdo nečekej ode mne, že se budu přítí o pravost básní *Barzaz-Breiz*. Nepíší vědeckého bulletinu, a to jest věci *folk-loristův* v *Melusině*. Pp. d'Arbois, de Jubainville, Le Men, Luzel, Havet a jiní ještě byli oprávněni, by řešili tuto historickou a filologickou otázku; učinili tak. Keltisatné bojovali s nimi, rozumí se, že *gramatici*, a debata, zdá se, byla uzavřena učeným p. Lothem v jeho *Bretoňské chrestomathii*.

Jednou ze zábavných episod tohoto boje, který byl prudký, jest rozpor sama se sebou, po dvaceti letech, jednoho z borcův *folk-loru*, M. G. Le Jeana.

Kolem roku 1871 vyšel od něho článek, v němž autentičnost *Barzaz-Breiz* byla rozhodně popírána. Toto mínění mělo do sebe jakousi vážnost; nabývalo jí zvláště tím, že vycházelo z hrobu.

Studie, uveřejněná jedním přítelem, opravdu byla posmrtná! Mrtvý mluvil, a to, by upálil Boha, kterému se kdysi klaněl. Odhalil mu snad Onen Svět svoje taje a doháněla ho snad posléze poznaná Pravda k to-

muto záhrobnímu odvolání? Ačli ovšem nebožtík Le Jean, napiv se z vln léthejských, nezapomněl toho, co psal kdysi, jsa ještě na zemi!

Přece však zůstávalo toho svědectví v podobě objemného svazku, uveřejněného v Nantes l. 1850 — dvacet let před tím! — pod titulem: *Bretaň, její dějiny, její dějepisci*. Hle, co tam čtu:

„Pan de la Villemarqué mohl by si směle činiti naděje na historika . . . Sběratelé jako p. de la Villemarqué mohou vysoko nésti hlavu . . . Jsa sám sběratelem klasův utrousivších se tomuto ženci za deset, mohu svědčiti znalecky o jeho věrnosti, když přepisoval, a ozvati se proti několika kritikům, kteří ho umíněně nazývají Macphersonem Dolní Bretaně . . . Pan de la Villemarqué jest slídilem národní historie . . . Jest to tedy pravý bard, ba toť bard historik . . . opravdový historik . . . jediný historik, kterého Bretaňsko ještě našlo . . .“

Neopisuju tvrzení opačných, ale dávám volnost těm, kdo je četli, by se rozhodli pro mínění Le Jeana mrtvého nebo pro mínění Le Jeana živého. Ale, jak pravím, nemíním rozdmýchovati staré hádky. Skláním se před závěrky učencův. Barzaz-Breiz není arci

mým slovníkem, nýbrž jest to můj breviř, jest to náš breviř, nás všech Bretoncův.

Nikdo však nepopře zázračného účinku této knihy na ruch studií keltických. Ani jedna sbírka jiná, ať sebe učenější, nebyla k větší slávě bretonské země a rozpětí bretonského jazyka. Před p. de la Villemarqué mnoho historikův místních, mnoho archeologův psalo o Bretaňsku, ale tací Le Maoutové, Manetové, Kerdanetové, Penhouetové, Fremvillové, Le Brigantové atd. zplodili dílo mrtvé; teprve od *Barzaz-Breiz* vychází Bretaňsko na světlo.

Učencové se budou usmívati nad míněním Georges Sandové a budou se ptáti, proč otiskují, co napsala ve svých *Procházkách kolem vesnice*, mluvíc o *Barzaz-Breiz*.

„Jediná provincie francouzská jest svou poesíí u výši toho, co kdy zplodil genius největších básníkův nebo genius nejpoetičtějších národův. Míníme Bretaňsko. *Tribut de Noménoé* jest báseň o sto čtyřicet veršův delší Iliady, úplnější, krásnější, dokonalejší než kterékoliv veledílo, jež vyšlo z lidského ducha . . .

Opravdu nikdo z těch, kdo mají péro v ruce, ať se nemine s Bretoncem, by neobnažil hlavy.“

Nedivme se již, nehoršetež se učencové, pozdravuje-li se plným hlasem Bretaňsko; za tyto projevy úcty dlužíme panu de la Villemarqué; umějme mu je oplatiti. Jest to pouhá spravedlnost!

Ačkoliv tento stručný nástin si ničeho neosobuje, zvláště ne toho, by byl úplný, slušno, abychom udali stěžejní knihy, uveřejněné p. de la Villemarqué. Jsou to, vedle *Barzaz-Breizu*, *Bretonští bardové 6tého století*, *Myrddhin*, *Keltická Legenda*, *Veliké Mysterium Ježíšovo*, *Bretonské básně středověké*.

Slušno též říci, že p. de la Villemarqué jest od dlouhé doby členem Institutu (oddělení pro studium klassických jazykův).

Promluvil jsem o šlechtici a bardu, byl bych velmi nepřesný, kdybych nepromluvil o vroucím křestanu, jakým jest hradní pán keranský. Jestit dobrým Bretoncem i svou pevnou vírou a svou dojemnou, vždy činnou zbožností.

Vypravuje se, že kdysi pp. de la Villemarqué, de Kerdrel a de la Borderie ubírali se, putující do Bretaně, okolím Faouëtu. Nuže, v malém tom městě, kde se bylo na chvíli zastaviti, nastal ve chvíli odchodu veliký rozruch; *rozmilý bard*, jak ho někdy nazývali jeho důvěrně známí, *rozmilý bard* zmizel...

— Eh, pravil p. Kerdrel, pojďme se tedy podívat po něm do kostela.

A vskutku, tam ho našli. Jako v živo-
tech svatých zbožný bard dlel na modlitbách.

Tato bretonská zbožnost se zdvojuje ne-
obmezenou úctou, též velmi bretonskou, k na-
ším kněžím. Vzpomínám si, tehdy o slav-
nostech svatého Ivona dostávalo se mi, mně
básníku uprostřed bretonských farářův a
biskupův s několika učenci, štědrého po-
hostinství fary tréguierské. A opravdu byla
mi na poučenou upřímná a naivní víra,
o jaké svědčily nejmenší činy a nejnepatrnější
výroky úctyhodného barda keranského.

— Ráj! Ráj, pravil jednou večer, tam se
bude zpívati *Kantáta o Sv. Ivonovi*; ale jak
učiniti, bychom tam přišli? Ach, slyšte, pane
faráři, abychom se tam dostali, přichytíme
se vašich sutan; jenom skrze vás bude se
nám tam možno dostati.

Bude se tam zpívati *Kantáta o Sv. Ivo-
novi*, neodpírám, neboť mám dobrou čáku,
že ji zase budu řídit, a jakožto autor, hle,
mám zajištěno vstoupiti právem do breton-
ského Ráje; ale budou se tam též přednášeti
verše, verše pana de la Villemarqué. Budou
mu zpívati, kdož to ví? k jeho příchodu tu
strofou, již vkládá do úst Taliésina, pozdra-

vujícího básníka Velikého Hrobu, v dávném věnování Chateaubriandovi, kterého už možná zapomněl:

*Nosil jsi jako korunu
To krásné jméno křesťana, tak hrdě nošené
Vždycky mým kmenem bretonským.*

Budou se tam zpívati zvláště bretonské verše, verše z *Barzaz-Breiz*, a již teď drahý bard může zanotiti oslavnou sloku:

Spatřím brány Ráje — Otevřeny a čekající mne — A svaté i světice — Připraveny, by mne přivítali.

Budu přivítán — V paláci Trojice — Zaplaven poctami — A melodiemi.

Nezasluhuje-liž si věru těchto poct a těchto melodií ten, který po celý svůj život byl velikým zápasníkem za Bretaňsko a za jazyk bretonský; nemůžeme-liž ho už teď kanonizovati, hned za tohoto Bretaňska, v očekávání, že ho budeme oslavovati

v Bretani jiné, ve světech lepších?

LOUIS TIERCELIN

Rennes, 5. ledna 1893.

»POUTNÍKOVA CESTA«

OD JOHNA BUNYANA

JOHN BUNYAN narodil se roku 1628, asi v listopadu, neboť toho měsíce byl pokřtěn. Jeho rodištěm byla veska Elstow, u samého Bedfordu. Jeho rodina byla dobrou ukázkou toho, čeho bývá mnoho ukázek a čeho jich nikdy nemůže býti příliš — jisté plebejské aristokracie, prosté a nevýznačné jménem a živností, ale zakořeněné v zemi jako královské vévodství. Mínění, že původ Bunyanův leží mezi kočovnými kotláři, jest omyl; leží mezi kotláři velmi váženými, jichž rod možno stopovati po několik pokolení a kteří zůstavili takové důkazy jako celý dvorec, který vždy nazýván byl „Bonyonovou končinou“. Bunyanův děd, Tomáš Bunyan, byl drobným kupcem a umřel roku 1641; o jeho otci není známo nic více, nežli že měl tři ženy, z nichž druhá byla matkou Johna Bunyana a třetí dle všeho byla jeho nejhorší nepřítelkou. Zůstavil o sobě záznam, že ve svém mládí byl buřičem, ale soudíc z ukázek, které podává, zdálo by se, že se honosí buřičstvím jen velmi dobráckým a neohrabným. Dle nejpodobnějšího lidského úsudku byl jen neotesaným a nezdvořilým hochem, který někdy vzlouzl mezi pochybné druhy, ale mnohem častěji sám je od sebe hněvivě zaháněl. V mládí sloužil ve vojště, nijak nevšední to epizoda v životní dráze takového ponurého povrhele. Vznikl jakýsi spor, ne o tom, sloužil-li

opravdu ve vojště, ale na čí straně sloužil v občanské válce. Ale povšechná vnitřní evidence, jakož i neobyčejná morální věrojatnost přisuzují jej táboru parlamentnímu. V roce restaurace byl zatčen, že kázal nezákonným shromážděním, a uvězněn v bedfordském žaláři na dvanáct let. V tomto náhlém osamocení, vyloučen z činného jednání neb řečnění, přišel na myšlenku, aby soustavně psal, i otevřel první okno do tmavého a ohromujícího dramatu, jež se rozvíjelo v jeho zdánlivě mělké osobnosti, když běhal po polích, aby unikl své macoše, nebo opíral se o svou píku u strážných ohňů veliké války. Psal „Milost přetékaající na hlavu hříšníkův“, snad nej-mocnější dílo, jaké kdy napsáno bylo geniem v oboru chorobnosti. Jistě že žádnému pařížskému dekadentu, ani swinburnovskému básníku, ani beard-sleyovskému umělci nepodařilo se dáti chorobě takové svěžesti zdraví. Jest to mistrovské dílo elementu, který má právo míti své mistrovské dílo, poněvadž jest elementem živoucím a vracejícím se — elementem ponuré a hysterické duše ranného mládí. Jest to epos pessimismu chlapectví.

Toutéž dobou psal méně známé dílo, nazvané „Svaté Město“. Roku 1672 byl propuštěn, ale když odepřel ustati ve svém kázání, jež bylo tehdy mocné a oblíbené, byl znovu uvržen do vězení, roku 1675. Za této druhé vazby psal dílo, které jej uvedlo posléze mezi anglické nesmrtelníky, „Poutníkovu cestu“. Vřelo mnoho hádek, zda dluží za allegorický typ vypravování někomu před sebou, ale všechny allegorie, uvedené v tomto spojení, jsou téměř tak nepodobny

„Poutníkově cestě“ jako jsou nepodobny „Tržišti Marnivosti“. Bylo-li kdy vytvořeno co původního, vytvořil věc původní Elstowský kotlář. Nic silnějšího nelze o tom říci, nežli že v úplnou neznatelnost zastihuje „Milost přetéající“, vydanou před ní, i „Svatou válku“, vydanou později. Bunyan propuštěn byv z vězení, umřel tiše roku 1688.

Nikdo nikdy neměřívá opravdových hloubek a významu té mimořádné věci, anglického hnutí puritánského. Proč Angličané, jichž povahou jest býti mimořádně šťastnými a mimořádně zmatenými, měli býti jediným lidem v Evropě, který podlehl způsobem tak zarážejícím účinku drsnosti a logiky Kalvínovy, zůstane hádankou. Zůstane to hádankou ze dvou příčin. Za první, že to bylo něco náboženského a tudíž nezbadatelného; a za druhé, že to bylo něco zdařilého, a tudíž všichni jsme toho dědici; díváme se na to puritánskými brejlemi a mluvíme o tom svými puritánskými nosy. Ale ať puritánská revoluce byla čímkoliv jiným, jedním nebyla, a to tím, zač široká massa mínění ji vydává. Nebyla krokem k většímu racionalismu nebo tím, co raději nazýváme pokrokem, nebyla postupem u vyšetřování a nebyla v obyčejném smyslu pokrokem v kultuře. Zkrátka, nebyla po výtce navázáním na renaissanci. Byla-li něčím, byla reakcí proti renaissanci. Byla podstatou něčím barbarským, výbuchem ohnivé a mystériósní částky člověka. Má mnohem méně společného s moderní důstojností nonkonformistickou. Má mnohem více společného s jakýmsi náboženstvím primitivním, bušícím v gongy a vyjícím při za-

tmění měsíce. Byla hlasem té zastřené věci v nás, jež jest tak skryta a nepoddajna, že lidé ani nepoznali ještě, zda jest to zvíře, mysticky natrúněné, nebo Bůh, sedící v podsvětí. Slovo „divoký“ užívané zde, může snad býti nedobře chápáno, jako by značilo nějakou pohanu puritanismu; já vyslovuji slovo to jako poklonu. Neboť věrojatností věci bylo vpravdě to, že puritanism byl vskutku slepým a heroickým protestem proti světu, který byl čím dál více racionalistický. Vidíme aspoň, že po pádu puritanismu, když Cromwellův „řádný stát“ se shroutil, náhle nalézáme se ve světě „slušného zdravého rozumu“, ve světě dokonale nevěřícím, dokonale moderním. Možná, že Bunyan byl posledním výkřikem anglického mysticismu pod nohou Hobbesovou. Náboženství bylo hlásáno kavalíry, před velikou válkou i po ní; před ní jako velmi geniální soustava národní kultury; po ní jako velmi duchaplné ozubené kolo v politické konstituci. Mezi oběma vztyčuje se puritanism, nahý a řvoucí obr, zvěstující, že náboženství není nijakým kolem v politice, nijakou součástí kultury; že jest něčím tak starým jako bázeň a tak dravým jako láska; že náboženství jest, čím opravdově jest, hrůzou, nádherou, nezbytností, neslušností.

Tento dojem jest každým způsobem potvrzen zvláštním literárním zjevem, kterého si jistotně každý všiml při literatuře francouzské revoluce a skorem všech takových válek náboženských. Čteme-li vysokou literaturu právě předcházející nebo stojící opodál hnutí puritánského, zděsíme se shledávající, že se jeví tolik novější a nám podobnější než litera-

tura puritánská. Puritanism zdá se tisíce let stár, zdá se něčím, co se událo ve Věku Kamenném, se svými zvláštními výkřiky, se svými zvláštními viděními, se svými zvláštními slzami, se svým zvláštním štěstím. Má ve svém památníku třídu věcí nevylicitelně mohutných a primitivních — vraždění krále, posvátnou knihu, ohavné řeže a jisté nesmrtelné epos. Vraťte se několik let před něj a vytáhněte George Herberta nebo Hericka a shledáte, že čtete docela moderního a rozumného gentlemana. To působí zvláštním dojmem na ducha. Jest to, jako by se nám řeklo, že Herbert Spencer žil před Judou Machabejským. Tých zvláštní účinek možno pozorovati, jak jsem pravil, na francouzské revoluci. Danton a Marat jsou postavy vzdálené a obrovské z šera země, a někdy shledává se nesnadno připamatovati si, že chodili v nějakých šatech. Když si připamatujeme, že žili povážnou dobu před vydáním „Soupeřů“ a asi v době vyba-dání cylindru, hlava se nám motá.

Tyto veliké nové výbuchy živelného v člověku náhle stávají se věkovitě starými. A to jest, myslím, pravou definicí anglického puritanismu; že duše starého národa, který kdysi byl hluboce náboženský, jehož vlast slula Zahradou Mariinou a Ostrovem Svatých, pocítila tímto šestým smyslem, který jen prostý má, zemi zachvívati se pod postupujícím slo-nem Rozumu. Zaslepena hustou nevědomostí, zdi-vočena ve věku anarchie, vztekle nedůvěřivá k filo-sofům a kolejm a králům, vrhla se na první divé dílo nové theologie, jež jí přišlo na ruku, a zdvihla válku o náboženství, o věčnou divokost, o věčné

dětství. Neměla ni kultury, ni vedení, ani tradice, ani důstojnosti, ani způsobů. Puritáni utloukali lidi vkusu ve své době prostě jako nějaké černé skřety s dlouhými ušima. Ale proti každému zatarasení bídou a vulgárností cesta byla proražena božskou energií její nenávisť k moudrosti světské. Než Puritáni byli na vždy smeteni s jeviště, vykonali dvě mimořádná díla. V lehkém boji na anglické louce na padrt rozbili rytířstvo velikého národa, od mladosti vycvičené ve zbrani. A vynesli ze své agonie knížečku, nazvanou „Poutníkova cesta“, jež byla větší literaturou než soudobá kultura veliké Renaissance, založená na třech generacích kultu učenosti a umění.

„Poutníkova cesta“ jistotně jeví všechny známky takového oživení primitivní moci a tajemství. Její podobnost k Bibli není pouhým napodobením stylu; jest též shodou myšlení. Bunyan, jenž byl vojákem Cromwellovým, byl vržen do světa skorem tak divokého a temného jako svět Gedeonův nebo svět Machabejských, a vskutku tytéž vzněty naň působily. To bylo prostě tím, jak jsem pravil, že puritanism byl něčím barbarským a tudíž věčným. Nikde snad, leč v Homerovi, není tak dokonalého líčení, podávaného číře prostými slovy. Vylíčení Bunyanovo, jak Mojžíš přišel co vítr na cestu a nebyl než slovem a zavanutím; nebo jak Apollyon rozkračoval se po celé šíři cesty a přísahal při svém pekelném doupěti — to jsou věci, jež možno měřiti jen s náhlými stkvělými rčeními z Homéra nebo z Bible, jako s větou o obludných, muževražedných rukou Achillových nebo o válečném koni, řehtajícím na zamáchání kopím.

Jest ještě jedna stránka Bunyanova a hnutí puritánského, které nesluší nevšimnouti si, poněvadž vrhá tak veliké světlo na zvláštní dílo Bunyanovo. Do velmi povážlivé míry možno stotožňovati i nejdůležitější theologické a filosofické hnutí jedině s náladami. Zvláštní náladou puritanismu byl pocit smrtelného nebezpečnosti života. Všecek sklon Anglie a největší části Evropy v době 16. století byl sklonem k usazení všeho; sklonem k líbezné pobožnosti, k uspokojující nauce, k spořádané politice, k nějaké authentické filosofii atd. To bylo charakteristikou věku, ve kterémž ponejprv začaly se stavěti pohodlné soukromé domy. Zrovna tak, jako se stavěly pohodlné domy, budovaly se pohodlné konstituce a pohodlné církve. Ale komu jméno Bunyan jest něčím větším než jménem, ten nikdy nezapomene dojmu té strašné kapitoly v „Milosti přetéka-jící“, ve které hříšník utíká se s místa na místo, očekáváje jedině, že střecha za střechou se naň shroutí a že není v bezpečí nikde, když celý Vesmír, kterýž jest jeho údělem, náleží někomu, jenž jest jeho nepřitelem. Aníž kdo zapomene kapitoly, v níž hříšník jest smířen s Veškerenstvem a kráčí po polích a nemůže se udržeti, aby nehovořil k ptákům o velikém milosrdenství Božím. Právě tento obecný a ostrý pocit nebezpečí jest duší Puritanismu a duší „Poutníkovy cesty“. Jest nesčíslná družina dobrých a malebných postav v „Poutníkově cestě“. Jest tam temný muž, oděný ve stkvoucí šat (ta udivující osobnost), jest tam pan Světský-Mudřec, jehož hovoru není rozoznati od hovoru moderního filanthropa. Jest tam

Apollyon, jehož výmluvnost se podobá nejurozenejší výmluvnosti 17. století. Jest tam Obr Beznaděj, jenž nepotřebuje úvodu pro moderní osvícený svět. Ale žádná osoba v celé té historii neuchvacuje obraznosti, jak malířské, tak duchovní, tolik, jako osoba, skterou celá ta grafická parabola začíná. Divá postava Poutníka samého, s břemenem na zádech, jenž s prsty v uších běží jako šílenec z hlomozícího a vzdorovitého a vysměvačného města, jež slove Městem Záhuby — toť jistě vtělení aktuální literární energie Bunyanovy.

Jsou snad někteří — nevím však, jsou-li — odcizeni ústrojí 17. století veliké historie, tolik vzdáleni sympathie k nekonečným argumentům pro kající Smír, tak lhostejni k významu jmen a titulů Písma, tak unaveni starými texty, tak vzdorní k starým naukám, že si pomyslí, že tato stará puritánská poesie nebezpečí zajímá jedině s hlediska literárního a nadobro nikoli s hlediska filosofického nebo náboženského. Takových lidí, myslím, ještě čeká ten nezakusšený stav ducha, kdy člověk postaví se do kvetoucího pole v klidné záři sluneční a náhle zjistí, že ze všech pomyslitelných věcí nejakutněji nebezpečnou věcí jest býti na živu.

G. K. CHESTERTON

Z angl. přel. Antonín Ludvík Stríž

G. K. CHESTERTON

Čtenářům německým G. K. Chesterton není už neznám. Každá nová kniha jeho nalézá dosti nových přátel v táboře odpůrcův. Zajisté, mezi odpůrci, neboť Chesterton jest spisovatelem politickým proti politickým stranám, spisovatelem katolickým proti těm, kteří se katolíky dělají, a literárním kritikem beze všeho respektu pro falešnou důstojnost, s jakou se tento úřad dnešního dne vykonává. Charakteristické pro Chestertona jest, že od let týden co týden píše do *Daily News*, jichž mírumilovní, nonkonformističtí, abstinentní čtenáři povinni jsou týden co týden dáti si líbiti, aby jim Chesterton mluvil o třech věcech, z nichž dle jich mínění pozůstává peklo, totiž o válce, o katolicismu a o pití vína.

Kdybychom Chestertona nazvali originelním, jistě by proti tomu namítl, že mluví jen o věcech nejstarších a pradávno známých, jichž se jen zapomnělo. Ale věci, pro

které se na ně zapomnělo, naplňují ho vztekem, jaký od Swifta už nebyl v literatuře vyjádřen. Tato bojovnost, tato prudkost útoku, ty do vášniva žhoucí myšlenky vycházejí z veselé, zcela optimistické katolické víry, jež se nijak slavnostně nevynáší ani se nedělá hloupou ani z toho nevypěstuje nových uměleckých nebo psychologických hodnot. Možná, že jest to víra dnes ztracená, kdy duch kapitalismu vládne a v protestantismu nachází sobě lepší aekvivalent, a to tak dobře, že naši dnešní oficiální katolíci, třebaš ve strany se srocují a na veřejno okázale vystupují, stali se již protestanty. Ale dokud se k této víře bez podmínek hlásí duchové jako Chesterton a Claudel a ještě někdo tu a tam, jest vždycky a přes všecko velikým plamenem života, i když kouř továrních komínů svou šedí jej na chvíli zastírá.

A Chesterton jest od Swifta nejvtipnějším evropským spisovatelem. Jeho paradox není hrou s nějakým příslovím, s nějakým vtipem, jako rád dělává Wilde, a který nese pátrání o své správnosti, a chce býti přijat a zapomenut v salonní konveršaci. Ani s důmyslem Shawovým nemá paradox Chestertonův v jádru nic společného. Neboť u Chestertona bývá začátkem nebo závěrem nějaké

řady myšlenkové, bývá sesílením, ilustrací a nikdy nestává sám pro sebe; nemožno ho citovati, dlužno ho nechat na jeho místě.

A Chesterton jest velikou mravní energií, osamělou a úctyhodnou v době, která se nedoškrabe výše než na nějakou humanitní opici, která blábolí o světovém míru, kdy všecko spěje k rozvratu, a která v tom, když starý Tolstoj zříká se života, herecky nachází, že někde v nejhlubším nitru jest přece ještě poněkud jakoby náboženskou.

Gilbert Keith Chesterton, tento stkvělý rváč Hospodinův, tento loyální, srdečný muž, přítel vína a opojení, tento člověk bezstarostný, svobodný a veselý narodil se 29. května 1874.

FRANZ BLEI

PROROCTVÍ NEZAVRHUJTE...

Proroctví nezavrhněte. Věeho pak zkušujte: co dobrého jest, toho se držte. Tato výstraha svatého Pavla z jeho listu k Soluňským jest vážným svědectvím proti všem těm, kteří nepřijímají jiného slova nežli které vychází z přizemních úsudků omezeného rozumu a opírá se o poznání smyslové, nadobro a s rozhořčením zamítajíce jakoukoliv zvěst, která, byť byla zcela přirozená a mohla i z lidských úvah vyjít, prohlašuje o sobě, že vznikla z přímého zjevení od Boha a nikoli v člověkově mysli. V Církvě jest úřadem biskupův, aby zkoumali vše, co kdo předkládá jako posel nějaké bytosti nebeské neb jako své nadpřirozené vidění. Ale biskupové našich dnů, vypěstění v racionalismu nebo jansenismu a bojící se znepráteliti si rozumný svět s jeho přísnou vědou a „čistým rozumem“ — „čistý rozum“ Kantův již svým označením jistě má takový smysl a takovou cenu jako třeba „čisté vejce“, t. j. vejce neoplozené, z kterého nikdy se nic nevylíhne a které úsilím, aby se z něho něco vysedělo (seděním ve školách) jen se zkaží a smrdí, jako učebnice doktorův a filosofů po něm — nejenom že nezkušují tajemných vidění a zjevení, ale tak jsou proti všemu takovému zaujati, že nic nedbajíce příkazu Apoštolova *Věeho zkušujte*, předem vše zamítají a potlačují.

A ještě i tehdy se brojí proti takovému zjevení, když bylo od příslušného biskupa — řádného biskupa diecése, v níž se stalo — náležitě prozkoumáno a za pravé uznáno, ba i když papežové je ctí a podporují, jako Zjevení La Salettské, na jehož základě na hoře té vystavěn chrám s privilegiem basiliky. Nazývají-li proroci starozákonní svá vidění *břemenem*, tím větším břemenem bývají pro vidoucí nynější, a životy všech těch vyvolených dnešních ukazují, jak těžké boje bylo jim podstupovati, aby zjednali přijetí zvěstem sobě od Boha uloženým, jak bývají pokoušeni, štváni a stíháni od svých vlastních otcův.

A přece vidění a zjevení jest potřebí nezbytně. Zajisté že všecko zjevení Boží obsaženo jest již v Písmě a Tradici a na věky nebude objevena pravda, která by odtud nevyplývala, a také tyto zdroje pravdy plně člověku stačí k poznání Boha a k spasení. Ale jsme lidé, tvorové křehcí, a Bůh i naší slabosti jest otcovsky pamětliv. Nemluvně, i když jest v plném bezpečí na klíně matčině a nemá obavy, že by mu něco chybělo, nijak by nezůstalo pokojno, kdyby matka mlčela, kdyby občas slovíčkem mu nepřisvědčila nebo se s ním nepolaskala a vůbec nedávala jeho dětským smyslům stále na jevo, jak s ním žije; a i když dítě povyroste a zabaví se chvíli ve světnici neb venku samo, přece mu nedá, aby neodbíhalo za matkou neb otcem ujistit se, že neosamělo a nezůstalo bez jejich pozornosti. A my všichni jsme pořád dětmi, ať menšími neb o něco většími. I když věříme a víme, že Bůh neviditelný vždy na nás patří a o nás pečuje, přece míváme obavy, nenechal-li nás bez povšimnutí, jen v jakési setrvačnosti zá-

konů ústrojí světového, jakou hlásá věda bez Boha, a neodebral-li se do dalekých skrytých ložnic svého nekonečného Nebe, do společnosti utěšenější. A zejména když zlo se kolem nás tak zmáhá a nespravedlnost tak vítězí, že jest nám úzko a cítíme se v temnotách, opuštění a bez naděje. V takových temných chvílích přes všecka ujištění Písma potřebujeme, aby Bůh znovu dal nám zvláště pocítiti, že pořád jest, že se nevzdaluje od těch, kteří mu chtějí zůstatí věrni, že mu není lhostejno, co se děje na světě, že není nic bez jeho vůle, potřebujeme, aby nás znovu ujistil, že blízko jest svou pomocí nám, kteří voláme k němu, i svými tresty těm, kteří svými nespravedlnostmi nás utiskují a Jej popouzejí; potřebujeme se ohřáti u Jeho milujícího srdce. A právě toto milující srdce nedá našemu Otci, nedá Ježíši, našemu pravému Bratru, i když jsme byli vypuzeni na toto místo zkoušky, aby nás občas nepotěšil nějakým posláním a přívětivým povzbuzením. A tak právě v posledních dobách přichází často někdo se vzkazy od Boha, jeho Matky a Svatých.

A některým duším tak bývá potřebí vědomí o této účasti bytostí světa duchového na našem obcování pozemském, že jsou-li zůstaveny samy sobě, nechávají všeho života nadpřirozeného, jiné pak, snad ještě nešťastnější, dávají se strašně obloučiti a vcházejí v obcování s duchy temnot. Tedy s jedné strany materialismus a druhým extrémem — spiritismus, okkultismus. A neváháme říci, že i povážlivé rozšíření tohoto zavinili sami kněží. Nač Bůh plýtvá tak bohatými dary, jako dar vidění Anny Kateřiny Emmerichové a tolika jiných, a proč se postaral, aby tak pečlivě byla zapsána a v knihy spořádána — a to od tako-

vých osob jako Klement Brentano, který by si byl jaktěživ nepomyslí, že se svým uznávaným talentem básnickým stane se posléze poslušným pokorným písařem extatické řeholnice? Nač spisy svaté Brigity, sv. Hildegardy, Marie z Agredy, sv. Jana z Kříže, sv. Kateřiny Janovské a tolika jiných, nečítajíc těch mnoha v posledním století, kteří mezi svaté dosud zařazeni nebyli, ale jichž spisy byly prozkoumány a přinášejí věci úplně nové, tím úžasnější, čím raffinovanější jsou moderní dábelstva.

Spiritismus v naší vlasti nejdříve a nejvíce půdy našel v Krkonošsku. A není divu. V těch pustých končinách živlové jsou mocnější člověka, fantasmie má tam volnější pole, a člověk v těch zděšujících samotách bývá duchovněji, náchylnější k stykům s bytostmi duchovými. Tak v dávných stoletích oživil si tu samotou, kteráž, byť sebe krásnější, byla by mu pusta bez bytostí vyšších, vílami, skřítky a Krakonošem; ve své pohádce o nich uložil všecku svou moudrost a pro mnohé zjevy a příhody v životě nacházel výklad v zasahování těchto duchových sil. Tyto pohádky byly školou, ale také útěchou; vědělo se, že Krakonoš jest přítelem a zastancem chudých, a byl-li kdo utiskován nespravedlností, utěšoval se, jak tyto neviditelné mocnosti ho pomstí a zjednají mu odškodné. V minulém století ovšem nasadily se do těch čistých hor továrny a vše, co s nimi souvisí, školy, vzdělanost, noviny atd. Tedy smrt všem pohádkám. Mají pohádky jen dotud smysl, dokud se jim věří, dokud se jimi žije. Ale duchovního smyslu, v lidu tom tak živého, nebylo možno udusiti; továrny a noviny byly sláby proti horám krkonošským, aby lid

přesvědčily, že světem reálním jest svět živnostní; ale stačily na to, aby tento smysl jeho zkazily, převrátily. Popřením náboženství — a jistě už ty pohádky byly něčím Božím, jako vše, co jest krásného — otevřela se tam jen cesta spiritismu a okkultismu. — Ale právě proti zapředení těchto zhoubných obcování duchovních měli katoličtí kněží mocnou a znamenitou zbraň; místo medií spiritistických ukázati lidu na jisté duše od Boha vyvolené za prostřednice, jež jako křišťály zachycují paprsky Neviditelného Světla a přenášejí je v barvách našeho vidma smyslového. Snad stačilo, aby tu a tam zimního večera vkročil do jizby mezi besedující vesničany jejich duchovní otec a přečetl a vyložil jim některou stať z *Života Anny Kateřiny Emmerichové*¹, o jejím obcování s dušemi nebožtíků, o jejich návštěvách na tajemných místech na zemi i pod zemí i na jiných planetách a místech všehomíra, kdež duše vykonávají svou očistu, její vidění ze Života Páně atd. To snad stačilo, aby duchovní smysl toho lidu obrátil se, a s nadšením a radostí, k světlu a svatosti. Nelzeť věcem těm odolati. Ale zatím okkultismus a spiritismus zabral už široké okrsky duší, po městech i po kraji, a snad nenávratně, neboť známo jest, že nebývá naděje na vyléčení z těchto maní, poněvadž duše takového ubožáka bývá opravdově tím zapletena ve svazky s mocnostmi světa temného a jejich filtry bývá napuštěna, i hyne na intelektu i na vůli.

A zrovna z Podkrkonoší napsal farář, jemuž přišla do rukou jistá Církví potvrzená Zjevení,

¹ Z jejích vidění — celého pozůstalého materiálu rukopisného — sestavil a ve třech silných svazcích vydal P. Schmöger. (Do češtiny překládá P. Matěj FencL.)

jejich vydavateli: „S těmi věcmi raději nezačínajte. Bez toho mezi lidem ožívají zase všelijaké sybilly, psaní vojáků jsou plna všelijakých vidění na měsíci, na obloze atd.“ Těch velikých Zjevení, jež vydáváme na světlo, obhajovati bylo by už směšno. Ale proč se báti i takových lidových proroctví? jsou sama sebou něčím zlým? Kněz znalý v katolické mystice a symbolice jistě vyloží všecky ty věci a užije jich k prospěchu svému i k spáse svých svěřených. S věcmi takovými se nezačíná a nejsou jich plna jen psaní vojáků, ale plno jich celé Písmo Svaté a všecky knihy, všecky historie všech století až do doby úpadku, do století osvícenského, voltairianského, materialistického.

Pozdrželi jsme se tu při spiritismu; ale proto nenáleží mysliti, že knihy vidění a zjevení vydáváme ze snahy, čeliti spiritismu. Bylo by zbytečno shledávati důvody, proč těchto svatých věcí potřebí vydávati a čísti.

Obsahem mnoha zjevení, posláním mnoha vidoucích, zejména poslední dobou, bývají ohlášení věcí příštích, zvláště trestů, a výstrahy. Nikdy se nestalo důležité změny na světě, aby nebyla předem oznámena, a nejen u křesťanů, ale i v pohanstvu. V Písmě svatém proroci každou odplatu a každý trest předpovídají. Jak tento duch prorocký od jakživa v člověčenstvu proudí, vizte aspoň na listě Eugena Baresta J. Collinovi de Plan-cymu (otištěn v *Nova et vetera* čis. 2.). Bůh jsa Otcem lidstva, nemůže svým dítkám, ani když jsou nevěrny, zatajiti, co hodlá učiniti, jeho láska a trpělivost mu nedá, aby i na tresty světa nepřipravil nebo aby svým věrným v dobách zmatku neukázal nových nadějí. Jen dryáčník, jako poli-

tikář opat jistého benedikt. kláštera u nás, může říci, že příchodem Kristovým všechna proroctví se naplnila a potom že proroctví už není. Kterak tedy svatý Pavel, mluvě o rozličných darech Ducha Svatého, počítá mezi ně též dar prorokování (I. Kor. 12.), jenž v stejné míře jest vyléván? A není udílen tento dar jen jednotlivým osobám, ale jako Starý Zákon byl prorocký, tak i v Církvi všechno má hluboký smysl symbolický a prorocký.

Doba nynější a časy nejbližší příští zvláště jsou osvětleny zjeveními a proroctvími, a jak zevrubnými, hojnými a určitými! A od tolika vidoucích z různých končin, kteří nikterak nemohli o sobě věděti, a z různých století až do nejnovějšího — a všechna se tak ku podivu shodují! Všecka ohlašují katastrofy, jimž nebylo v historii rovných, patrně proto, že nikdy nebylo zvrhlosti takové jako nynější. Už nelze ani mluvit o nějaké zkáze mravní, snad se žije nyní až příliš mravně proti dobám jiným — úpadek nynější nemá prostě jména, lidstvo jest ve víru jakési nepřičetnosti, kdy už není otázky po dobrém nebo zlém. Není svědomí, není úsudku, není rozumu; vše v rozkladu v celém světě moderním.

Nejvíce proroctví o příštích věcech vychází z Francie, a mluví-li o osudech zemí, na Francii nejvíce obrácen jich zřetel. Jestli Francie *prvorozenou dcerou Církve*. Na stavu jejím závisí stav nynějšího vzdělaného světa. Že všechno zlo vychází z Francie zkažené, toho nikdo neupírá; ba Francie se svými encyklopedisty a racionalisty, se svou nemravností a anarchií byla po léta příslovím v ústech velkohubých kazatelů a stádních řečníků. Ale zrovna tak všeliké světlo vzkříšení, všecek

nový život vychází z Francie. Nenastane obrácení lidstva, dokud se nepřevrátí a neobráťte Francie. A do toho v těchto dnech má Francie ještě daleko. Její degenerace jest taková, že pohrom nepomyslitelných bude třeba na pokoření této Magdaleny národův. A také předpověděna jí taková řada běd a hrůz, že dosavadní jsou jen prvními písmenami té strašné abecedy. Teprve až vykrváčí boji vnějšími i domácími, až bude viděti vše ztraceno a začne se opravdově probíratí ze svého třeštění a opravdově se rozpomene na Boha a odevzdá se mu na milost a nemilost, nemajíc už na koho na světě spoléhati, a až ve vzmachu této nové síly svrhne se sebe jeho své nynější hanebné vlády, Bůh pozná v ní zase svou prvorozenou dceru a pošle jí záchrance a vysvoboditele. A to bude začátkem nové slávy, slávy Církve po jejím předpověděném velikém schismatu. A toto všecka prorocství z rozličných dob i míst shodně ohlašují, těšíce tak úsvitem nové radosti, vítězstvím věci Boží po hrozných hodinách temnot, do nichž se nyní vchází.

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ

V únoru 1915.

PANU DOKTORU THEOLOGIE N. N. V PRAZE!

Kdo by si pomyslí, že takový pán, mající jistě samé důležité funkce, vysoké zájmy a mnoho prací a velikých starostí, jako Vy, veledůstojný pane, ví také o *Dobrému díle* a o *Nova & Vetera*, a že takovou zvláštní pozornost jim věnuje? A přece jest tomu tak, jak vypravoval jistý mladík, neprozřetelně svěřený Vaší výchově ku sdělení na t. zv. „katolického učitele“. Nezvěděli jsme, které věci naše zvláště studujete, jen konečný Váš úsudek: mluvil prý jste o našich knihách v jejich škole, a varoval od nich, že jsou to „věci bludařské a tudíž nebezpečné.“

Mladík ten se asi nenadál, že by tato zmínka nás nějak vyrušila; byl si asi jist, že usuzovati o našich věcech zcela libovolně, jest už všedním zvykem a že sami jsme si už navykli na běžnost takových úsudků jako ten Váš.

Nuže budiž! naše spisy jsou tedy bludny a nebezpečny, a vám a mnoha jiným pánům téže osvícenosti a vysoké hodnosti ukládá váš úřad vážnou povinnost bdíti, aby se nevplížil do Církve blud a zmatek a zvláště aby mládež nebyla svedena. Budiž. Ale jakou cestou vykonáváte vy tento úřad? Jak potíráte bludy?

Toho věru svět neviděl! Tolik novin „kato-lických“ po české vlasti, tolik časopisů „na ob-ranu víry“, tolik doktorů a profesorů koná před-nášky proti falešným naukám, tolik knih apolo-getických se píše a všude nabízí se volná tribuna každému theologickému vzdělanci vašeho druhu. A hle, kam vy jdete, když běží o potření blu-dařstva, a to tak vážného, že z něho hrozí škoda vaší mládeži, tedy škoda nejnebezpečnější, poně-vadž by podryta byla naděje vlasti. Ani zmínky v žádném „theologickém“ časopise o našich kni-hách, ač přece už dvanáct let vychází kniha za knihou a věci ne neútočné, a ač o každé titěr-nosti jinde vydané se mezi vámi referuje; nikde ani slova polemiky, nikde bludařského citátu z našich „nebezpečných nauk“, nikde nás nevo-láte na církevní soudy a nevyzýváte k odvolání, nikde nedáváte na jevo pastýřských obav o naši spásu a o škody, jež rozšířením našich věcí hrozí. Nikde ani nehlesnete. Ale vizme, kde vás jímá zápal pro pravdu a odkud se bojovně a autori-tativně stavíte proti vzrůstajícímu se dílu přátel Studia! Mezi školské škamny si zalezete, vy páni, ano tam, do takových děr, kde vás nikdo nevidí, kde sami stojíte mocně proti hromádce ubožáků, kde nikdo proti vám nepovstane, kde nikdo nic nebude namítati, kde vaše nekritisované huby jsou v bezpečí. Tam vy sebevědomě a katego-ricky vyslovujete svá anathemata. Tam vidí k tomu vhodné místo páni theologové doktoři; jiní, ve správě duší a matrik a účtů postavení,

vyslovují své snadné soudy zase při klášterních a farních a poutních hostinách a pitkách a podobných schůzkách, kdy pohybů jazyka nikdo nekontroluje.

Nebo snad nejsou naše věci hodny veřejnější pozornosti? Ale proč tedy se pořád o nich mluví v tak intimních kroužcích? A proč tak ku podivu čile a vesele psalo se o nás, když jsme byli uvězněni a kdy se čekalo, že bude našemu **STUDIU** a **DOBRÉMU DÍLU** konec? Či jsou bludy v Církvi kdy věci soukromou? a nesnažíme se my se vším svým proniknouti co nejdále? Nebo jest už to taková souvislost, aby, když světlo pravé vynáší se na svícen — a světlo jest opravdu nebezpečné — všecka havěť zalézala do domnělého bezpečí pod své kbelce?

Bylo pak též řečeno, že jste, veledůstojný pane, knězem řádu dominikánského, kterážto zmínka obrátila mé úvahy jiným směrem. Jaké slavné věci, jaké osobnosti vystoupí člověku na oči při vzpomínce na řád Bratří Kazatelův? Jací doktoři, jací mystikové, jací slavní inkvisitorové a jací zázrační světci! A jaksi mimoděk — nebo lépe nevyhnutelně — sáhli jsme při svém vydávání, (které, ač už 12 let postupuje, přec jen pořád ještě jest v pouhých začátcích) na díla světcův tohoto Řádu. Neslušelo se, aby už dávno byla česky vydána a známa? třeba spisy sv. Kateřiny Sienské a její listy, o nichž první tiskař jejich, Aldus Manutius Romanus sám píše, že k dobrému nenabádají, ale přímo strhují;

nebo kázání sv. Vincence Ferrerského, tak objemné a obsažné knihy, v nichž zachováno tolik té živoucí zázračné moci jeho slova, jímž obracel a osvěcoval tisíce a tisíce duší! A přece řád dominikánský jest řádem studijním, a má dosti sil a takové statky! a zhola na nic se nezmůže, nežli že měsíc od měsíce, rok od roku svým zakristijním čtenářkám strká pod nos svou oprchalou „*Dominikánskou růží*“.

Když tedy už dnešní Bratří Kazatelé sami pověsili na hřebík studium a jemu příbuzné vážné snahy, aspoň toho bychom se byli nadáli, že když uvidí díla svých Světcův u nás vydávána, vzníti je to k účasti a pomoci. Sice jen po jednom svazku sv. Vincence a sv. Kateřiny u nás dosud vyšlo, ale z pravidelného vydávání knih možno přece usouditi, že nezůstane dlouho na těchto prvních. Než hle! Za ta léta ani jeden kněz řádu dominikánského si těchto knih nevšiml, ani jediný se o tyto relikvie, jež by jako oko v hlavě měli chovati, nepřihlásil. Když jsme si toho povšimli a bylo nás jaksi hanba za to, napsali jsme sami převorovi tohoto řádu P. Brunonu Bártovi, jehož jméno bylo zrovna kdesi vynášeno, a připomenuli mu tuto zvláštnost s přáním, aby se zastal cti svého řádu a ujal se těchto věcí. A co jsme sklidili? Knihy i s naším uctivým psaním vráceny. — Pak jsme se pokusili ještě u sester dominikánek bohatého konventu řepčinského: poslána jim kniha Anny Kateřiny Emmerichové a několik jiných a Listy Sv. Kateřiny Sienské,

jež by každé dominikánce měly býti denní potravou, a jichž by snadno veliký počet výtisků se rozešel, k veliké radosti a cti Světice, kdyby tyto sestry je vložily v ruce všech svých chovanek a známých. Nuže co tyto sestry? Vrátily knihy, i „Život Panny Marie“, podrževše si knížečku o Beethovenovi (pro ně hodnota smetanové pokroutky) a aby se neřeklo, výtisk Listů sv. Kateřiny; a v komptoaristických větách zdvořile žádaly o účet za tyto dvě věci. Brr! — Později odbíral jeden kněz dominikán z Prahy „Nova & Vetera“, i vybídli jsme ho skromně k účasti na vydání knížky blahosl. Grigniona z Montfortu, světce ve vašem řádě zvláštním officiem uctívaného a jehož božské dílko předčí svým významem pro tuto dobu jistě i zlatou knížku Tomáše Kempenského a slibuje vzácné ovoce; zmínili jsme se též o chystaném vydání spisů Jindřicha Susona a Taulera, též z vašeho řádu; a jaká odpověď? Konec na vždycky.

Není snad nějaká kletba nad vaším řádem? Nejsou všichni vaši Svatí na vás rozhorleni, když pro ně nic nemůžete? Ba zajisté jest nad vámi kletba! Nemluví jasně Matka Boží na La Salettě o řádech řeholních, v nichž květiny svatosti setlejí a shnijí a jež se stanou pastvou Asmodeovou?

Váš veledůstojný projev, pane doktore, dochází mne zrovna v době, kdy jsem zabrán v překlad velikého »*Života svaté Kateřiny Sienské*« od Ray-

munda Kapuánského, generála řádu dominikánského, zpovědníka téže světice a žáka jejího a též světce. (Tedy zase dílo, a jak monumentální dílo, jež mělo býti vaší prací!) Oh, jaký to rozdíl mezi bratry kazateli, z nichž jest tento svatý, učený, pokorný, dětinný Raymundus — a dominikány dnešními! Možno vůbec srovnávati mezi tak různými dobami a dušemi?

V Olomouci v klášteře dominikánském měli kocoura, říkali mu macek. Byl tlustý, břichatý, starý a líný jako kocour; ale byl vtipný. Jeden fráter čtverák byl s ním zvlášť spřátelen a rozuměli si. Když přišel nějaký host s frátrek známý a nadhodil otázku o Praze, frater zavedl ho za Mackem a ležícího macka zmáčkł za ocas s otázkou: „*Macku, co dělají páni v Praze?*“ (Pány v Praze mínil konvent dominikánský v Praze, v němž jest jaksı výkvět kleru dominikánského.) Tlustý kocour ferina jemně chápane, položil se hore břichem a líně se převaloval a mrněł. Fráter vídal v tomto symbolismu uspokojující odpověď pro sebe i pro svého hosta. — Není to bajka, veledůstojný pane, není to můj výmysl; kdož pak by v tak pohnuté válečné době byl naladěk na vtipy a kdo by uměl smysliti tak zdařilou věc? Na svědectví jmenovati bych vám mohl kněze, který byl ve vašem řádě léta magistrem a převorem, a který dobře zná váš řád (i macka); ten mi též vyprávěl o strašných simoniích a svatokrádežích a pletichách mezi nejvyššími hodnostáři tohoto řádu; sám v něm dlouhá léta trpělivě pracoval a když už

dál nemohl, žádal o propuštění a jest nyní prostým knězem v diecési X.

Možná, že ten milý Macek jest dosavad na živu. Možná že teď, když „páni v Praze“ jaksi se stavějí na nohy a začínají vážně dělati do theologie, uměl by nám něco dalšího odpověděti. Ah, jakým asi živoucím symbolem by nám to označil ten moudrý macek!

Macku, co pak dělají teď páni v Praze?

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

V Staré Říši, na sv. Dorotu 1915.

VÁCLAV HÁJEK Z LIBOČAN

VÁCLAVA HÁJKA Z LIBOČAN **KRONYKA CZESKÁ.**

Vydána r. 1819 znovu dle prvního vydání z r. 1541, „k wieczné nasseho prawého starého vlastenského jazyka památce, pročez gest vssecko, slovo od slova, obrázek od obrázku pilnie ponecháno. Wssecko to jest se stalo na vlastnij utraty a wydawanij pána rytijrže Jana Ferdynanda z Ssenfeldu, českých a rakuských stawuov uda, k radosti gehu kraganuov.“

Titul. list s rytinou, tři str. latinské dedikace Hájkovy císaři Ferdinandovi, list císaře Ferdinanda v odpověď, Předmluva Hájkova, erby čes. pánů, Úvod „O pogitij a počátku národu českého“, výpočet historii užitych za prameny. Potom letopisy země české od r. 644 do 1527, na CCCCLXXIII listech. Do textu tu a tam zasazeny původní rytiny; na konci soupisy českých památností, význačných relikvií atd. a rejstřík jmen.

Od té doby, co národ český byl probuzen ze svého blahého spánku, už přes sto let za jedinou zákonitou historii vydávají se drtiny učených mozků pedantských a o Hájkovi, jednom z těch starých živých a líbezných kronikářů, jediným hlasem, slýchaným od každického suplenta, jenž teprve ke škole přičichl, jest fráse, že „Dobner si na něho posvitil“. — Bylo by tedy na čase, aby tato Kronika, jež duchům jasným a velikým jako Zeyer jest „bohatým zřídlem poesie“, novým vydáním zase vešla ve známost.

JAN BECKOVSKÝ

POSELKYNĚ STARÝCH PŘÍBĚHŮV ČESKÝCH od časův

Ferdinanda I. až do Leopolda I., císařův římských a králův českých, atd. atd. pilností kněze JANA BECKOVSKÉHO, s červenou hvězdou křížovníka, sepsané, *díl druhý*. — K vydání upravil Dr. ANTONÍN REZEK. Vydáno „Dědictvím sv. Prokopa“ v Praze, ve třech svazcích, podílech na léta 1878—80, čís. XVIII—XII.

Svazek první, s předml. vydavatelovou, děje let 1526—1607, stran 444. — *Svazek druhý*, 1608—1624, stran 432. — *Svazek třetí*, 1625—1715, stran 606, k němuž připojen „Životopis Jana Beckovského a liter. činnost jeho“ od Ant. Rezka, str. I—XXXII. Při každém svazku Rejstřík jmenný, místní a věcný. — V textu pod čarou skromné poznámky na vysvětlenou mylně neb nejasně psaných jmen z rukopisu a vhodné vysvětlivky.

Této Poselkyně díl I., jenž jest zpracováním kroniky Hájkovy až do roku 1526, vydán tiskem ještě za živobytí Beckovského, léta 1700.

„Každému při vůli se zanechává — píše Beckovský k vydání dílu I. —, co v této knize položeno jest, tomu věriti i nevěriti, ji čísti i do kouta uvrci a v prachu nechati ležeti, najdeť se někdo, který po sta letech rád ji zdvihne, opráší, do bezpečného místa vloží a ji sobě pozorně ošetří.“

KONKORDANCE VULGÁTY

CONCORDANTIARUM UNIVERSAE SCRIPTURAE SACRAE THESAURUS

ea methodo qua P. de Raze disposuit suum *Concordantiarum SS. Scripturae Manuale* adornatus et tabulis synopticis locupletatus Auctoribus PP. PEULTIER, ETIENNE, GANTOIS, aliisque e Societate Jesu Presbyteris, cum approbatione superiorum. Parisiis, sumptibus P. Lethielleux, editoris, 1897.

Svazek 22 cm široký a 31¹/₂ cm vysoký; str. I—XV tituly, list papeže Lva XIII., věnování témuž papeži, Imprimatur, Praefatio, Introductio; str. 1—68 Tabulae synopticae, Errata in tabulis corrigenda; str. 71—1239 Sacrae Scripturae Concordantiae, Addenda, Errata.

Všechno jest zde: předmluva, úvod, schválení biskupské i řádové, pochvala a požehnání papeže Lva XIII., nejúplnější vyčerpání svatých Textů, snadné vyhledání vztahů jednotlivých míst Písma, vůbec obsahem dílo dokonalé! Ale ta chatrná nádoba! Papír bídný, příliš slabý, tisk všední, příliš drobný, bez ladu, ba i bez zvláštního typografického rázu, jak na nejsprostších novinách, bída a bída! Víme proč: V době, kdy byla vydána, se politikařilo, bylo hodně hluku a chlouby na ulici a tím prázdno v truhlici. Ký div, že nikdo nepocítoval živě potřeby těchto Pokladův a že o důstojné odění knihy, jež se co chvíle běře do rukou, nikdo se nepostaral. — J. F.

SALOMON MANDELKERN

VETERIS TESTAMENTI CONCORDANTIAE HEBRAICAE ATQUE CHALDAICAE etc. summa cura collegit et concinnavit Salomon MANDELKERN. Lipsiae, Veit et Comp. 1896.

„Hebrejské a Chaldejské Konkordance Starého Zákona, v nichž zahrnuta jsou všechna slova, obsažená v konkordancích dřívějších, všechny mezery vyplněny, opravena slova, všude znovu vyňaty a lépe upraveny hlásky někdy přepisované. Všecky částice dosud ještě nesebrané, náměstky všecky zde ponejprv sneseny a vypsána jména vlastní všecka zvlášť připomenutá. Zachován text masoretský a běžný pořad posvátných knih. Vše sebral a sestavil Salomon Mandelkern, phil. a jur. doktor. Lipsko, Veit et Comp., 1896.“ 2 svazky, stránkované v souvislosti: XIV str. předmluvy, str. 1—1254 Konkordance slov hebrejských, str. 1255—1311 Konkordance zájmen, str. 1312—1348 Konkordance chaldejská či aramejská, str. 1349—1532 vlastní jména. Velikost 34 cm × 25 cm, asi za 200 K.

Nábožný israelita, nejspíš k útěše a na posilněnou před obrovskou prací modlil se jako Šalomoun před stavěním chrámu Jerusalemského a ze slov jeho k Hiramovi vybral si za motto: „*Neboť dům, kterýž stavěti chci, veliký bude*“ (II Paralipomenon 2, 5).

NOVA ET VETERA Č. 11.

NOVA ET VETERA, ČÍSLO JEDENÁCTÉ. V ZÁŘÍ 1914.

Několik extasí Marie Julie Jahenny, stigmatisované z Fraudais. 12 str. — *Proroctví otce Julia Mancinelliho T. J.*, o obrácení Anglie. 4 str. — François Porché: *Charles Péguy a „Sešity čtrnáctidenní“*. 32 str. — Paul Claudel: *Svatý Bartoloměj*. 4 str. — Olivier Hourcade: *Plná nebesa*. — Bohuslav Reynek: *Panichida*. — *Zpráva Otce Damiana o malomocných v Kalawao*. 28 str. — Robert Louis Stevenson: *Modlitby Vailimské*. 16 str. — Antonín Ludvík Stříž: *Missál Římský v českém překladě*. 16 str. — 7 listů *Pramenů*. — *Odpadky č. 5*. — Barevná reprodukce „Západní kněžny“ ze sbírky Jacqueminovy. — Kresba od Jossota. — Za 1.80 K.

Krásný článek Porchéův nabývá tím větší ceny, že zrovna ve dnech, kdy česky vyšel, mladý, vzácný básník Karel Péguy padl na bojišti, dovršiv a posvětiv takto své umělecké a obrodné dílo. Knihy básní Karla Péguyho překládá Bohuslav Reynek a vyjdou jako *Dobré Dílo*.

V extasích Marie Julie odhalují se strašné, neuvěřitelné, ale přec zcela jisté a též odjinud dosvědčené výjevy z blízké budoucnosti (a skorem již přítomnosti), v níž Francie a Evropa bude spravedlivě ztrestána a zároveň očištěna.

NOVA ET VETERA Č. 12.

NOVA ET VETERA, ČÍSLO DVANÁCTÉ. LISTOPAD 1914.

Život sv. Sevéra, biskupa ravennského, ze starého rukopisu. 7 str. — Sv. Petra Damiana *Řeč o sv. Sevérovi*. 5 str. — *Proroctví sv. Sevéra* o velikém schismatu a novém králi z rodu Lilií. — *Slovo sv. Katalda*, bisk. tarentského, o témž velikém králi, utěšiteli Církve a Francie z nastávajícího rozvratu. — *Proroctví Otce Kalista*, ze dne 3. prosince 1751. — Starodávné tajemné *Proroctví Orvalské*. 8 str. — *Proroctví německé*, kolující po Elsku a západ. Německu ode dávna. — *Paříž v ohni!* I. Vidění sedláka bretoňského. II. Jak Melanie viděla Paříž v ohni. — Zvěsti Magdaleny Porsatové *O příští Království Marie Panny*. 12 str. — Blahosl. Bartoloměj Holzhauser: *Výklad Apokalypsy*, kapitoly III. veršů 7.—13. a kap. IX., veršů 20. a 21. (místa vztahující se na dobu nynější a nejbližší příští). Str. 28. — Leon Bloy: *Bitva*. Z knihy „Duše Napoleonova“ kap. 4. — Eugen Demolder: *Nokturno Malbertovo z Legendy Yperdamské*. 28 str. — G. Albert Aurier: *Symbolism v malbě, Paul Gauguin*. 24 str. — Bohuslav Reynek: *Rozsévač. Samota. Slzy. Modlitba*. Básně. 8 str. — Paul Fort: *Mystický západ*. Báseň. — Antonín L. Stříž: *Sv. Jan Nepomucký a jeho životopisec*. 12 str. — Šest listů *Pramenů*. — Dva listy *Výmětů jazykových*.

OBRÁZKY: *Auguste Rouquet*: Chrám Sv. Nazaria v Carcassonně po západu slunce. Jiný pohled na chrám Sv. Nazaria. Brána mrtvých v Carcassonně. (Tři reprodukce dřevorytů.) — Tři kresby *D. J. Stelleckého*. — *Józef Mehoffer*: Kresba na malované okno.

LEON BLOY

ŽIVOT MELANIE, PASAČKY LA SALETTSKÉ, JEJŽ SAMA NAPSALA L. P. 1900. *Její dětství* (1830—1846). ÚVOD napsal LEON BLOY. — Z francouzského přeložili Josef Florian a Otto Albert Tichý. „Dobré Dílo“, svaz. 18, V Staré Říši, v říjnu 1914. — Form. 12 cm × 20 cm, stran Úvodu XLVI, Živ. Melanie 226. Výtisk po 5 K, 50 ex. na papíře ručním.

Ascende superius, těmito slovy začíná Leon Bloy svoji velebnou Introdukci, snad nejkrásnější stránky, jež kdy napsal, ke knize, k níž nikdo jiný mimo Leona Bloy nebyl by se mohl odvážiti důstojného úvodu. A vystupujeme opravdu již tímto Úvodem a pak „Životem Melanie“ vysoko nad všechny oblasti pozemské a všechna měřítka světa tam již jsou nedostatečna a selhávají. Z tohoto života Melaniina v jejím dětství, jež sepsala na rozkaz svého zpovědníka, teprve se pozná, kdo jest Melanie, ale zároveň, jak veliká jest hodnota Zjevení La Salettského, když na ně třeba bylo tak strašné přípravy: nepřetržitého a rostoucího mučení dítěte od věku tří let, takového mučení a dobrovolného, že sotva u největších světců v jejich nejzralejší době nacházíme podobnosti. Hierarchové, kteří Melanii tak potupili ve Francii i u nás, uzří kdysi k své hrůze, v koho jsou bodli.

Rachilde napsala o knize článek „Škola mlčení“, česky v *Nova et vetera* č. 5.

GILBERT K. CHESTERTON

GILBERT K. CHESTERTON: **HERETIKOVÉ**. — Z anglického přeložil ANTONÍN L. STRÍŽ. *Dobré Dílo*, svaz. 19. V Staré Říši, v lednu 1915. Form. 12 × 20, stran 280, výtisků 700, po 7 K.

G. K. Chesterton prošel všemi filosof. systémy nynější doby. Každý uměl si nejdokonaleji osvojit, ba v mnohém se ukázal i „učeníkem nad mistra“, rozvinuv jeho principy dál, než původce by si byl pomyslíl. Ale konec byl pokaždé týž: čím výše kterou soustavu rozvětvoval, tím větší bylo pak její sřícení, neboť žádná neměla základu. Jeho věrnost však dovedla ho posléze k jisté staré stavbě, všemi příboji už otrásané, a ta byla první, kterou tento obr myšlenkový nepohnul, neboť tato založena jest na Skále, a namířena až ku spojení s Jerusálemem nebeským. A jeho zmohutnělí zástupové vybraných průvodčích s podivem poznávají, že se ocitli, kde se nikdo nenadál, a kam leckdo nechtěl — v domě a v náruči starého Otce Boha a zapomenuté Matky Cirkve. A ač se naň mnozí mrzí, že v shroucených pagodách zasypal jim jejich proslulé bohy, nemohou se od něho odtrhnouti, neboť s Chestertonem jest síla, bujnost, veselí, opojení. On nedospěl katolicismu nějakou literární „konversí“, ale stálým mocným vzrůstem, a na výši své geniální zralosti ukazuje a stylisuje věci, jichž neobjevil a neodvážil se formulovati nikdo. — *Heretikové*, řada 20 kapitol o veličinách, jež ovládly filosofii, literaturu a veřejnost, jsou první knihou Chestertonovou v českém jazyku. O brzké vydání jeho „*Orthodoxie*“ i jiných knih již se přičiníme, i proti našim vlašným čtenářům a horlivým nečtenářům a nepřátelům našich knih. — A. S.